

Innsikt i og felles utviklingstiltak i næringsregion Follo

Innhold

1. Bakgrunn og mandat.....	3
2. Metodebruk og kilder	3
3. Hvordan pandemien påvirker utviklingen globalt, nasjonalt og regionalt.....	5
3.1. Bedriftenes strategier i krisetid	5
3.2 Den nye normalen er ikke den samme som den gamle normalen.....	7
3.3 Særtrekk ved kommuner som lykkes	8
3.4 Samarbeid blir enda viktigere.	10
3.5 Regionale trekk (Osloregionen).....	11
4. Næringsstruktur og utviklingstrekk i Follo – kommunene.....	17
4.1 Fellestrekk og sammenstilling over Follo – kommunene	17
4.2 Kommunenes planer for næringsutvikling	Feil! Bokmerke er ikke definert.
4.3 Etablerertjenestens rolle i Follo for etablering, omstilling og innovasjon	32
5. Foreløpige spørsmål til diskusjon i kommunene i lys av rapporten.....	34
6. Gjennomføring av workshop	36
7. Referanser.....	38
Vedlegg 1	39
1. Ås kommune	39
2. Nordre Follo kommune	44
3. Nesodden kommune.....	48
4. Vestby	52
5. Frogn kommune	56
6. Enebakk kommune.....	60

1. Bakgrunn og mandat

Norges Vel som ansvarlig for Etablerertjenesten i Follo fikk ved årsskiftet 2020/2021 tilsagn på kr 200 000 til prosjektet «Innsikt i og felles utviklingstiltak for næringsregion Follo». Prosjektet har bestått av to tiltak;

Tiltak 1; Innsikt og analyse. Der vil det etter en innsamlings – og innsiktsfase gjennomføres en workshop med deltakere fra kommunene for å komme fram til innspill til hvordan tilrettelegge for at Follo samlete ressurser støtter opp under utfordringer og muligheter i hverandres næringsliv. Bakgrunns materialet omfatter både enkeltkommuner og regionen samlet.

Tiltak 2; Forretningsarenaer, både for nettverksbygging og for kompetansebygging, til sammen 5 arenaer. Resultater fra tiltak 1 vil tas med inn i tiltak 2.

Denne rapporten omfatter så langt foreløpige resultater av innsikts – og analysefasen for framleggelse og diskusjon i workshop med kommunene i uke 3 2022.

2. Metodebruk og kilder

Det er i hovedsak benyttet fire typer kilder i denne rapporten:

- Statistikk
- Næringsstrategier og andre typer plandokumenter i kommunene og regionen
- Rapporter og litteratur knyttet til utviklingstrekk før og etter korona
- Utdypende samtaler

Da dette prosjektet ble innvilget var det utsikter til at pandemien ville være nedadgående i løpet av våren 2021. Vi så derfor for oss at en analyse ville kunne omfatte før og etter pandemien. I skrivende stund, november 2021, er smitten igjen på vei opp med tilhørende restriksjoner. Dette betyr at en «etter – korona» situasjon ikke er helt reell. I løpet av 2021 har det blitt bevilget mange «runder» med kompensasjonsmidler til næringslivet i kommunene, noe som har ført til at konkursraten har blitt lavere enn forventet i 2021. Det er knyttet spenning til hvordan næringslivet vil klare seg når slike midler ikke lenger er tilgjengelige og vi kan se konturene av at konkurser som vil komme i etterkant av pandemien.. Varige endrede forbruksvaner og kjøpemønstre vil også kreve omstilling for næringslivet

I denne rapporten har vi konsentrert oss om utviklingstrekk fra 2009 fram til i dag og vi har hatt spesielt fokus på endringer under pandemien fra 2019 til 2020.

Statistikk

Her er SSB sine statistikker den viktigste kilden til informasjon vedr. tallgrunnlag på kommunenivå på næringsstruktur, nyetableringer og utviklingstrekk.

Næringsstruktur :

<https://www.ssb.no/statbank/table/07196/>

<https://www.ssb.no/statbank/table/06104/>

<https://www.ssb.no/statbank/table/08229/>

<https://www.ssb.no/statbank/list/foretak>

Næringshovedområde: <https://www.ssb.no/statbank/table/10309/>

Syssetning næring og bosted:

<https://www.ssb.no/statbank/table/07984>

Innovasjon i næringslivet: <https://www.ssb.no/teknologi-og-innovasjon/forskning-og-innovasjon-i-naeringslivet/statistikk/innovasjon-i-naeringslivet>

Befolkningsinformasjon: <https://www.ssb.no/kommunefakta>

Telemarksforskning en fortløpende statistikk over endringer i folketall, flytting mm som vi har benyttet: Regional analyse fra Telemarksforskning: <https://regionalanalyse.no/rapport/12017/1/1>

Kommune-NM fra NHO: <https://www.nho.no/tema/offentlig-sektor-og-naeringslivet/kommune-nm/>

Næringsstrategier og andre plandokumenter

Alle tilgjengelige plandokumenter i hver kommune samt Follorådet.

Rapporter og litteratur knyttet til utviklingstrekk før og etter korona

Innovasjon Norges Innovasjonstale 2021

NHO's perspektivmelding 2018

Lærdommer fra gode vertskommuner for næringsutvikling:

<https://www.ks.no/fagomrader/samfunnsutvikling/naringslivsutvikling/kjennetegn-pa-vellykket-naringsutvikling/>

Samt andre rapporter – se referanseliste.

Utdypende samtaler

Samtaler med noen ulike aktører tilknyttet næringslivet i regionen har gitt oss en mer nyansert innsikt i utviklingstrekk og behov som næringslivet har – hva er bra, hva kan kommunene bli bedre på?

3. Hvordan pandemien påvirker utviklingen globalt, nasjonalt og regionalt

3.1. Bedriftenes strategier i krisetid

Pandemien har forårsaket den mest omfattende og raske endring i forbrukeradferd noensinne og til dels også speedet opp en varslet utvikling.

Det vil nok gå en god stund før vi forstår den fulle og hele virkningen pandemien har på norsk økonomi og næringsliv. Skal man prøve å spå et utfall av dette kan historien fortelle oss to viktige ting. For det første ser man at noen virksomhet, selv i alvorlige nedgangstider, klarer å finne nye muligheter og fordeler i markedet. For det andre skaper ikke kriser kun midlertidige endringer, men også noen varige. Eksempelvis skapte terrorangrepet 11.september kun midlertidige endringer i etterspørselen etter flyreiser, men samtidig skapte det et varig skifte i samfunnets og myndigheters forhold til sikkerhet og reisereguleringer som har permanent endret våre reisevaner.

Myndighetenes tiltak med å håndtere pandemien har skapt store forstyrrelser i hvordan markedet fungerer. Det har ført til at forbrukere har måttet adoptert nye forbrukervaner. En tommelfingerregel sier at det tar i gjennomsnitt 66 dager å danne en ny vane. I skrivende stund er vi midt i en ny nedstenging og pandemien har vart lenge nok til å kunne skape betydelige endringer i etterspørsel og forbrukervaner. For bedrifter som ønsker å komme styrket ut av pandemien er det viktig å forstå disse endringene tidlig. Om ikke virksomheten tar høyde for slike skift i markedet vil de kunne gå glipp av muligheten til å posisjonere seg i den nye markedsnormalen.

Klarer man å skape en forståelse og aksept for å analysere disse endringene kan man i neste steg få bedriften til å gjøre endringer i egen forretningsmodell for å komme i en posisjon hvor man kan utnytte denne innsikten og høste fortjeneste. For å finne ut hvilken forretningsmodell den nye normalen krever må den enkelte bedrift se på hvordan den skaper og leverer verdi, hvem de samarbeider med og hvordan fremtidens kunder ser ut.

Nøkkelen til å finne fremtidige muligheter ligger med andre ord i bedriftens evne til å forstå og tilpasse egen forretningsmodell. Forskning viser at det er kun et mindretall av virksomhetene som har et systematisk og konsekvent forhold til egen forretningsmodell og møter endringer i markedet med en helhetlig endring i egen forretningsmodell. Mange bedrifter baserer sine forretningsmodeller på gårdsdagens markedslogikk.

Koronakrisen har og vil øke gapet mellom vinnere og tapere i markedet. Den som klarer å komme på sporet av nye muligheter og gjøre strategiske endringer i forretningsmodellen vil vinne.

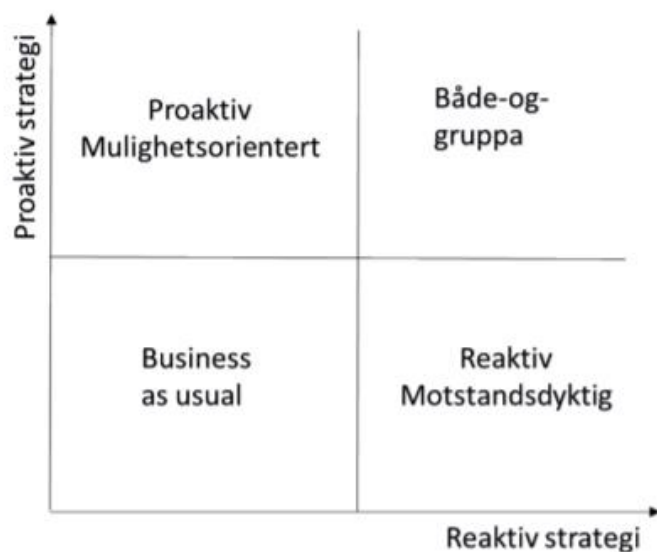
Vi har sett på ulike felles trekk i hvordan bedrifters handlingsmønster og strategi har vært/ er gjennom pandemien. Under følger noen nasjonale trekk og betraktninger framlagt i Innovasjon Norges Innovasjonstale 2021:

Innovative bedrifter synes å ta ulike strategiske tilnærminger til covid-19-krisen:

1) En reaktiv strategi der bedriftene tilpasser seg den nye situasjonen ved å begrense ressursbruk, kutte kostnader, og konsentrere virksomheten om kjerneaktiviteter, og derigjennom bygge motstandskraft for å klare seg gjennom en krise de anser som midlertidig.

2) En proaktiv strategi der bedriften tar tak i nye muligheter som oppstår eller aktualiseres som følge av pandemien, der de utvikler nye produkter eller tjenester.

Virksomhetenes strategivalg er dels knyttet til hvor hardt bedriftene ble truffet av krisen som oppsto våren 2020 – og igjen på tampen av 2021. Pandemien og smitteverntiltakene har rammet ulikt avhengig av bransje,

Figur 1: Kombinasjoner av proaktive og reaktive strategier (kilde Innovasjonstalen 2021)

geografisk lokalisering og andre faktorer som orientering mot internasjonale markeder eller avhengigheten av internasjonal arbeidskraft.

Mer enn én av fire norske innovative bedrifter er tilsynelatende lite påvirket av pandemien og fortsetter «business-as-usual». Virksomheter som ble hard rammet, valgte oftere å endre strategi (reaktiv/proaktiv) enn bedrifter som opplevde krisen mindre hardt. De hardest rammede valgte noe oftere en reaktiv strategi. Valg av strategi er også påvirket av bedriftsinterne faktorer. Proaktive bedrifter er mer digitale, de har mer fleksible ressurser, og har et mer entreprenørielt tankesett i ledelsen (det siste gjelder særlig nye bedrifter). Figur 1 viser hvordan kombinasjoner av proaktive og reaktive strategier kan visualiseres.

At en virksomhet fokuserer på en proaktiv og mulighetsorientert strategi midt i en krise kan karakteriseres som bygging av såkalt “fremoverlent robusthet”, en evne til å håndtere også langvarige, framtidige endringer. For norsk økonomisk konkurransevne etter covid-19, er det avgjørende at virksomheter ikke bare håndterer gårsdagens utfordringer, men at man i stedet søker å bygge en «framoverlent robusthet» for å kunne snu morgendagens utfordringer til muligheter.

Dette indikerer at virkemiddelapparatet og støtteordninger bør ha fokus på virksomheter som er utviklingsorienterte og tar en proaktiv strategi og støtte opp om utvikling av nye produkter og tjenester, nye forretningsmodeller, nye salgskanaler, nye måter å organisere verdikjedene på og nye markeder. Mange av virkemidlene som er benyttet i koronakrisen har vært og er rettet inn mot at bedrifter skal overleve (reaktiv motstandsdyktighet) gjennom kompensasjon for tapte inntekter og lønnsstøtte.

I de proaktive strategiene som stimuleres av nytenking under pandemien, ligger også et sterkt fokus på bærekraft og det grønne skiftet, der framoverlente bedrifter retter fokus mot å «komme ut av krisen grønnere enn de gikk inn». Samtidig ser undersøkelser at selv om bedrifter har hatt et sterkt fokus på bærekraft, ble slike tiltak ofte satt på vent i perioden da det ble viktigere å bygge likviditet.

Ser vi på nyetableringer i Norge generelt er hovedkonklusjonen at det totale antallet nyregistreringer i 2020 er på samme nivå som årene 2017-2019, og at det samlet er beskjedne endringer i hvilken bransje nyregistreringene er gjort i. Vi vil i kapittel 4 belyse hvordan denne utviklingen er i Follo – kommunene.

3.2 Den nye normalen er ikke den samme som den gamle normalen

Det fokuseres mye på at Norge snart skal tilbake til normalen når vi ser en ende på pandemien. Men pandemien har bidratt til varige endringer som vil påvirke innovasjonsevnen til norske bedrifter i mange år framover.

Spesielt innen to områder har pandemien bidratt til fokus på og også stor endring når det kommer til digitalisering og fokus på bærekraftig innovasjon og omstilling. Både investorer og bedrifter løfter fram at det innovative næringslivet i Norge har posisjonert seg for vekst etter krisen.

Dels skjer det gjennom interne utviklingsprosjekter som gjør at produkter og tjenester kan tilbys mer effektivt og dels skjer det ved at det utvikles

Bransjer med nedgang i nyetableringer

Oppføring av bygninger
Spesialisert bygge- og anleggsvirksomhet
Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester
Annen forretningsmessig tjenesteyting
Kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet

Bransjer med økning i nyetableringer

Film-, video- og fjernsynsprogramproduksjon, utgivelse av musikk- og lydopptak
Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi
Informasjonstjenester
Juridisk og regnskapsmessig tjenesteyting
Tjenester tilknyttet eiendomsdrift
Undervisning

Figur 2: Bransjer med mest nedgang og oppgang under koronaen.
(Kilde: Innovasjonstalen 2021)

nye tjenester og produkter som er tilpasset endringene/trendene som pandemien har vært med å forsterke.

Mange bedrifter har en strategi om å bli mer digitale. Men denne strategien fokuserer i større grad på å prosess og effektivitetsgevinster. De gjør med andre ord de eksisterende prosessene mer digitale, eksempelvis digitalisere dokumentarbeidsflyt. Imidlertid endrer bare et mindretall av virksomhetene selve driftsmodellen hvor den digitale teknologien blir en integrert del av virksomhetens verdiskapende arkitektur.

Her ser vi en viktig forskjell mellom digitalisering av den eksisterende forretningsmodellen versus en digital transformasjon mot en ny forretningsmodell.

Det er helt åpenbart at fokuset på bærekraft er sterkt hos eiere, ledere, ansatte og kunder. Dette gir en mulighet for offentlige myndigheter å innrette sine virkemidler slik at endringen styrkes gjennom stimulering og regulering. Dette innebærer også at det bør være stor oppmerksomhet rundt hvilken type nye bedrifter, nye prosjekter og næringsklynger man velger å støtte for å stimulere til en utvikling som gjør at det innovative næringslivet utnytter de mulighetene som det grønne og det digitale skriftet skaper. Det framheves samtidig av mange at usikkerheten fremdeles er svært stor. Det pekes på at vi både nasjonalt og internasjonalt vil oppleve en «humpete» utvikling i årene som kommer.

Samlet sett er det en betydelig optimisme relatert til at norske innovative bedrifter vil klare seg bedre enn andre sammenlignbare bedrifter i andre

3.3 Særtrekk ved kommuner som lykkes

Fra Telemarksforskning sin rapport «Suksessrike distriktskommuner anno 2018» kan vi hente noen funn som kan være relevante også for Follo – kommunene, selv om de i hovedsak betegnes som sentrale kommuner.

For mange av de attraktive kommunene som er studert, finner vi hendelser og forklaringer langt tilbake i tid for perioden 2011-2017. Det å skape en attraktiv kommune tar som regel lang tid og skjer svært sjelden som følge av kortsiktige satsinger. For distriktskommuner der næringslivet har arbeidsplassvekst må kommunene skape bostedsattraktivitet for at denne veksten skal gi samfunnsutvikling og befolkningsvekst. Samspillet mellom kommunen og næringslivet blir

land når vi beveger oss inn i en tid uten pandemiens restriksjoner. Dette forklares både med at norsk næringsliv har sterk omstillingsevne, og et virkemiddelapparat som har bidratt til å bygge innovasjonskapasitet under pandemien.

Likevel tror vi at vi nasjonalt kommer til å se en stor økning i antall konkurser. Dette rammer ikke nødvendigvis de innovative bedriftene direkte, men denne uroen vil gjøre at investorer, utviklingspartnere og kunder blir avventende og setter innovasjonsprosjekter på vent. Videre har som nevnt mange pekt på at det vil ta tid å utvikle nye kunderelasjoner og forbruksmønstre. Det vil derfor være viktig å ha en offentlig sektor og støtteapparat/t virkemiddelapparat som ikke tenker at krisen er over når pandemien er over.

dermed svært viktig. Samspill mellom kommune og frivillig sektor er også viktig for å skape bostedsattraktivitet. Kommunens evne til å være en katalysator og mobilisere aktørene i lokalsamfunnet blir da viktigere enn å lage gode planer.

Korona har for mange kommuner åpnet nye muligheter, men mulighetene må utnyttes. Suksessrike kommuner kjennetegnes altså ved:

- Utviklingskultur
- Involverer og mobiliserer hele samfunnet
- Kommunen har tillit og gir tillit

I figur 3 er det skissert hvilke indre og ytre drivkrefter som påvirker utviklingen i en kommune, særlig knyttet til bostedsattraktivitet og næringslivsattraktivitet.

Figur 3 Drivkrefter som påvirker en kommunes utvikling
(Kilde: Telemarksforskning)

KS og NHO har gjennomført et prosjekt «Kjennetegn på vellykket næringsutvikling» som har analysert 17 case – kommuner og hva som er særtrekk for de som lykkes med næringsutvikling. Erfaringene fra kommuner med vellykket arbeid for næringsutvikling kan oppsummeres slik:

- De ser næringsutviklingsarbeid som en del av kommunens arbeid for gode lokalsamfunn. Følgelig ser kommunene næringsutvikling som en kilde også til positiv befolkningsutvikling.
- De tar utgangspunkt i egen kommunes geografiske og næringsmessige fortrinn og utfordringer, herunder utnytter «flaks» til faktisk handling.
- De er opptatt av å utvikle og holde fast på en langsiktig strategi for næringsutvikling.
- De er opptatt av at arbeidet er godt forankret både i kommunens administrative og politisk ledelse.
- De har jevnlig og god dialog med relevante næringsaktører i egen kommune, for slik å involvere lokalt næringsliv i strategisk planlegging.
- De ser eget arbeid som en del av regionens arbeid for positiv næringsvekst.
- De har en bred innfallsvinkel til næringsutviklingsarbeidet på tvers av kommunale sektorer
- De har god dialog med næringslivet både på administrativt og politisk nivå

Kommunenes utgangspunkt for næringsutvikling varierer mye, både geografiske utgangspunkt, stedegne og andre komparative fortrinn og næringsmessige tyngdepunkter. For de aller fleste kommunene observerer vi at veksten i sysselsetting primært har kommet innenfor næringer hvor kommunene har historiske eller geografiske styrkepunkter.

De fleste kommunene ønsker å tilrettelegge for næringsvekst, men tilretteleggingen er ikke en lovpålagt oppgave for kommunene, Avveiningene mellom lovpålagte oppgaver og prioritering av

3.4 Samarbeid blir enda viktigere

Å løse morgendagens utfordringer knyttet til innovasjon, digitalisering og bærekraft krever økt grad av samhandling, retning og koordinering. Dette gjelder både innad mellom kommunens ulike sektorer som nevnt over og mellom kommuner.

Alle analyser som er gjort vedr kommuner som attraktive næringsregioner peker på samarbeid som en viktig faktor. Det å se eget arbeid som en del av regionens arbeid for positiv næringsvekst virker avgjørende.

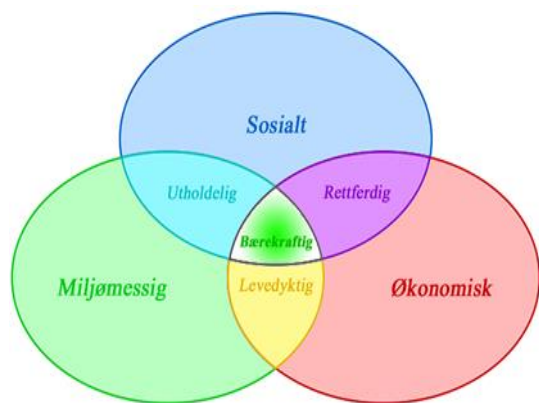
Kommuner med suksess spiller på lag med naboene. Det er normalt alltid bra at det går godt for en nabokommune, rett og slett fordi det øker attraktivitetene til hele regionen, og dermed hver enkelt kommune på lang sikt. Det pekes i rapporten fra NHO og KS på flere områder som gir gevinst, som funksjonell arbeidsdeling av kommunale oppgaver med nabokommuner og arbeidsmarkedssamarbeid. Det er stor grad av pendling mellom kommuner, slik at en bolig- og arbeidsmarkedsregion

næringsutvikling kan av og til være utfordrende. Enkelte kommuner løfter fram faglig kompetanse og/eller kapasitet i administrasjonen som en barriere til å tilrettelegge for næringsutvikling. Mens noen kommuner har en egen nærings sjef, har andre kun mindre deler av en stilling til dette arbeidet. Rapporten påpeker at det er når kommuner klarer å legge en overordnet politikk for næringsutvikling som involverer samordning av ulike sektorer i kommunen og dermed forener de mange næringsrelevante oppgavene til kommunen, at vertskapsrollen ivaretas, uavhengig av hvor store ressurser som er satt av direkte til dette.

kan gå langt ut over egne kommunegrenser. Det betyr at en virksomhet ofte sysselsetter arbeidstagere fra nabokommuner. En arbeidsplass i en kommune kan derfor gi ringvirkninger for flere nabokommuner.

Klimaendringer krever behov for omstillinger. Det må komme i form av samarbeid på flere plan mellom det offentlige, kommunene, næringsliv, landbruk og innbyggerne. Bedrifter er pålagt å vise til bærekraftsarbeid, og dybdesamtaler med næringsaktører har avdekket at de små bedriftene er usikre på hvordan dette skal håndteres i egen bedrift. De har behov for veiledning for å komme i gang.

Konkurranseskraft og konkurransefortrinn for bedriftene, kommunene selv og ikke minst for regionen knyttes i større grad nå enn tidligere til fokuset på FNs bærekraftsmål. Prioritering av bærekraftsmålene og praktisk oppfølging av disse har i nyere tid en avgjørende betydning for verdiskapingsevne, konkurransekraften og det å skape arbeidsplasser.

Figur 4: Bærekraftig utvikling (Kilde: Wikipedia)

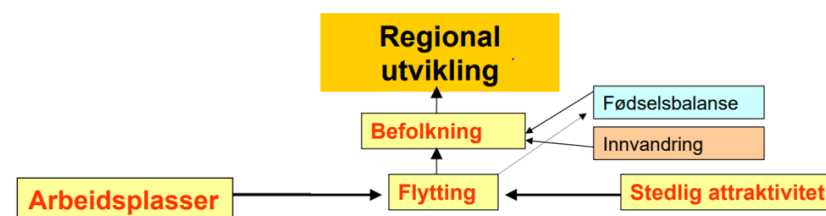
Det må være sammenheng mellom de tre dimensjonene; sosiale forhold, økonomi og miljø og klima, for at det skal være en bærekraftig utvikling. Dimensjonene må også inngå i planleggingen og utviklingen av bedrifter, kommuner og av Follo regionen som bidrar til å bli en robust og tydelig region i det grønne skiftet.

Andre områder det er viktig å samarbeide om er arealplanlegging, næringsplaner, infrastruktur, omdømmebygging og profileringsarbeid i tillegg til tidligere nevnte punkter ovenfor. Utgangspunktet er at regionen også skal betraktes som en helhet på tvers av kommunene i arbeidet med planleggingen av en proaktiv og bærekraftig næringsregion.

3.5 Regionale trekk (Osloregionen)

Flere av kommunene i Follo har økning i innbyggertall som et av flere momenter som inngår i deres vekststrategi. Det kan ses i sammenheng med en modell presentert av Telemarkforskning (figur 5). Det bygger på at man anser befolkningsutvikling som den viktigste indikatoren for regional utvikling. Videre handler det om at strømmen av flytting (og også pendling) ut og inn i regionen gjenspeiler befolkningsutviklingen, og at denne strømmen påvirkes av endringer i antall arbeidsplasser og stedlig (kommunenes) attraktivitet.

Dette gjenspeiles også i figur 3 som viser hvilke indre og ytre drivkrefter som påvirker utviklingen i en kommune. Indre og ytre drivkrefter er særlig knyttet til bostedsattraktivitet og næringslivsattraktivitet, noe som vil bli nærmere omtalt i NHOs kommune NM i kapittel 4.

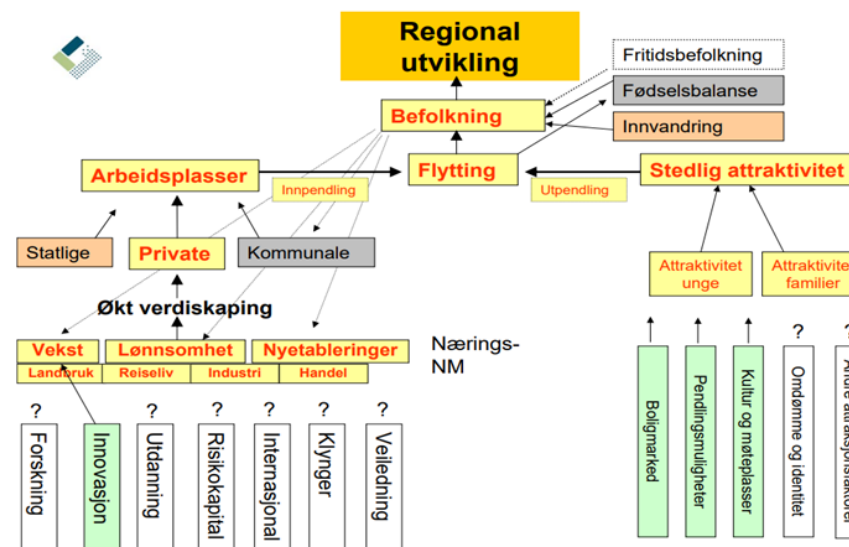

Figur 5: Påvirkning på regional utvikling. (Kilde: Telemarkforskning)

Ut ifra et næringsperspektiv vil det for kommunene og deres arbeid med næringsplaner være viktig å skille mellom arbeidsplasser i offentlig og privat sektor. Kommunale arbeidsplasser skapes ut ifra befolkningsutviklingen, mens de statlige arbeidsplassene er gjenstand for politiske prosesser og beslutninger.

Økt sysselsetning i privat sektor er et resultat av økt verdiskaping, og kan oppnås gjennom indirekte virkemidler som skal gi vekst, lønnsomhet og nyetableringer. Disse indirekte virkemidlene kan være elementer som blant annet forskning, innovasjon, utdanning, risikokapital, eksport og internasjonalisering, klynger og veiledning. Utvikling i privat sektor bør derfor være målet for regional utvikling.

Den utvidede modellen til høyre (Figur 6) viser dette på en god måte:

Figur 6: Rammebetingelser og prosesser som legger grunnlaget for arbeidsplassvekst (Kilde: Telemarkforskning)

Arbeidsplassveksten har vært ujevnt fordelt mellom ulike regioner i landet. Ni av de ti regionene i landet med sterkest samlet arbeidsplassvekst siden 2000 er enten rundt Oslo, Stavanger, Bergen, Trondheim eller Kristiansand. Follo ligger på 4. plass i landet i arbeidsplassvekst i perioden med 37% vekst fra 2009 – 2020. Noen regioner har hatt nedgang i antall arbeidsplasser siden 2000. De er alle distriktsregioner.

Det er verdt å bemerke at innenlands flytting er den viktigste indikatoren for regionens konkurransekraft i forhold til andre regioner. Det som

trekker innflyttere, er enten arbeid eller stedlig attraktivitet modellen over. Det er flere faktorer som kan skape stedlig attraktivitet også i Follo regionen. Faktorer som kan nevnes er nærhet til knutepunkter og enkel jobbpendling til Oslo, nærheten til sjøen, lokal kultur, lokal småhandel og sosiale møteplasser, samt nærheten til hovedstaden.

Tabellen på neste side utdyper nærmere noen relevante faktorer og hvordan de påvirker innbyggerne i kommuner og regioner:

	Kommuner			Regioner		
	Alle	Barnefamilier	Unge voksne	Alle	Barnefamilier	Unge voksne
Arbeidsmarkedsintegrasjon	Pos***	Pos***	(pos)	Pos*	(pos)	(neg)
Arbeidsplassvekst i nabokommuner	(pos)	(pos)	(pos)	Pos***	Pos***	(pos)
Boligbygging	Pos***	Pos***	Pos***	Pos***	Pos**	Pos**
Høye boligpriser	(pos)	(pos)	(neg)	(neg)	(neg)	(neg)
Befolkningsstørrelse	Pos**	(neg)	Pos***	Pos***	(pos)	Pos*
Kafé-tetthet	Pos***	Pos**	Pos***	Pos***	(pos)	Pos***
Universitet eller høyskole	(pos)	(neg)	Pos***	(neg)	Neg***	Pos***

Tabell 1: Relevante faktorer som påvirker kommuner og regioner positivt og negativt.

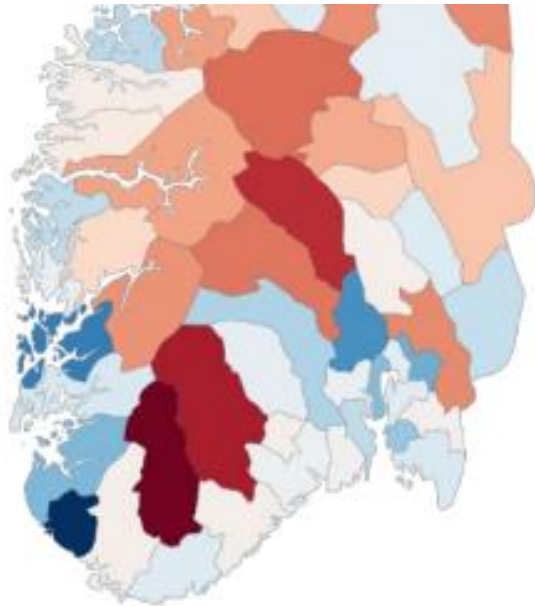
Legg merke til hvordan universitet eller høyskole har en positiv effekt på sin egen kommune, og ikke nødvendigvis bidrar til en positiv effekt eller utvikling på nabokommunene / regionen. Dette er et interessant generelt funn som kan knyttes opp til NMBU og Campus Ås, som vi ser skaper få positive ringvirkninger til næringslivet /-utviklingen i regionen.

«Kafé-tetthet» er faktisk et viktig element i stedlig attraktivitet. Begrepet kan ses på en samlebetegnelse på lokal småhandel, lokalmat, kaféer og spisesteder, lokal kultur/brukskunst, markeder/torghandel og andre sosiale møteplasser. Samlet sett kan man kalle det "kafé-tetthet-effekten" og står for et levende sentrum som skaper bostedsattraktivitet.

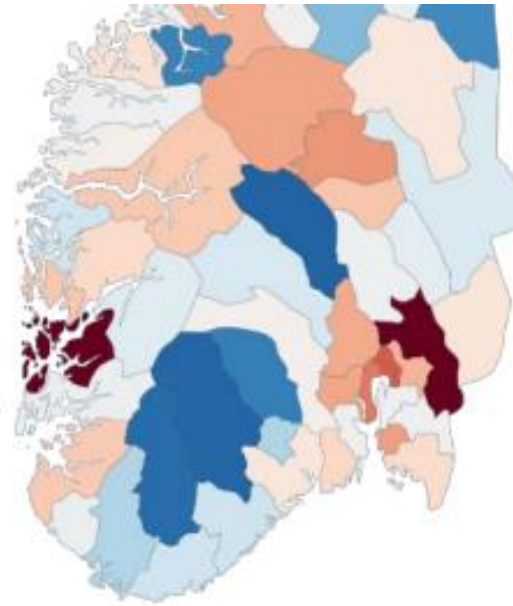
Næringsutvikling henger nøye sammen med bostedsattraktiviteten og må ses i sammenheng med det.

Utviklingen i næringslivet i 2020 er sterkt preget av korona-situasjonen. Regionen Øvre Romerike, som tradisjonelt har vært en vekst-region har klart sterkest nedgang av alle regioner dette året. Det er knyttet til et stort fall i arbeidsplasser som er forbundet med flytrafikken på Gardermoen.

Oslo, Bergenregionen og Tromsøregionen er også blant regionene med størst fall i antall arbeidsplasser i næringslivet dette året.

Figur 7 a: Fase 1

Figur 7b: Fase 2

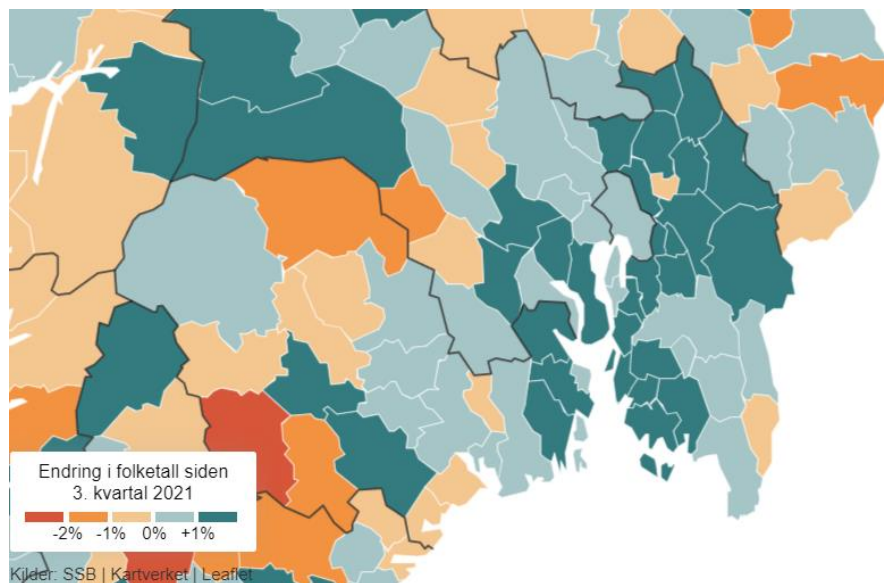
Kilde: Regionanalyse

Antall ansatte i næringslivet fra 2. kvartal 2019 til 2. kvartal 2020, fase 1 (fig 7a) og fra 2. kvartal 2020 til 2. kvartal 2021, fase 2 (Fig 7b) (mørk blått = sterk vekst, Mørk rødt= sterk nedgang)

Disse bildene viser at det ikke har vært nedgang i Follo regionen verken i første eller andre bølge av korona, men heller ikke sterk vekst. Noe annet som er interessant å merke seg er nedgang i antall ansatte i aksene øst – vest i Osloregionen, særlig i fase 2. Ni av de ti regionene med best

arbeidsplassutvikling i næringslivet i 2020 var typiske distriktsregioner og vi ser en tydelig endring mot blå farge i distriktskommuner på Østlandet i fase 2.

Vi ser at 4 av 6 kommuner i Follo har hatt en folketallsvekst på over 1%. I hovedsak er det unge voksne som flytter ut fra Oslo til omkringliggende kommuner i tillegg til økte fødselstall. Dette utviklingstrekket kan vi se i hele landet. Tradisjonelle fraflyttingskommuner har nå bremset nedgangen i folketall og noen har til og med økt.

Figur 8: Folketallsendring fra 3. kvartal 2020 til 3. kvartal 2021.
(kilde: Regionanalyse, Telemarksforskning)

Gjennom arbeid med denne rapporten har vi sett noen tydelige utviklingstrekk knyttet til Osloregionen. Aksen Øst – Vest har hatt en sterk utvikling over tid (Drammen til Gardermoen). Her har det skjedd mye utvikling knyttet til logistikk, innovative byggeprosjekter, næringsutvikling m.m., ikke minst knyttet til Fornebu-utviklingen og Gardermoen-utvikling.

Et eksempel er FutureBuilt som er et prosjekt for å etablere bærekraftige og innovative byggeprosjekter. Her er mange innovative og spennende utstillingsbygg etablert i aksen mellom Drammen og Groruddalen. Follo regionen har ingen prosjekter her.

Tidligere var det attraktivt med store næringsarealer til logistikk, lager m.m. Det er flere slike områder i Follo og flere kommuner som fremdeles satser på dette. Det er ikke unaturlig gitt beliggenhet langs trafikåren til/ fra Europa. Lager og logistikk genererer få arbeidsplasser i forhold til areal og mange ønsker nå å samle næring langs kollektivknutepunkter. Dette er et generelt utviklingstrekk. I Follo er dette bl.a. sentraene Kolbotn, Ski, Ås, Drøbak og Vestby.

Gitt at regionen ønsker en slik utvikling blir dermed tilgang til kontorarbeidsplasser viktigere med hensyn til næringsutvikling og arealer knyttet til dette.

Ved å sammenstille informasjon dokumentert i denne rapporten ser vi noen utviklingstrekk som kan gi Follo – regionen mulighet til å øke sin attraktivitet knyttet til næringsutvikling:

- Gardermoen – regionen har stor arbeidsledighet knyttet til flyplassen og reiseliv/ overnatting. Kan Follo gjøre seg attraktive som en region med andre typer arbeidsplasser? I tillegg er det til en viss grad skepsis til utbygging i Romerike - regionen pga leirras hendelsen i Gjerdrum og kartleggingen av mye leirholdig grunn i Øvre Romerike.
- Gitt utfordringen knyttet til «den nye normalen» med fokus på å bygge innovative næringer innen klima og bærekraft er Follo spesielt rigget til dette gjennom å være vertskap for det eneste biovitenskapelige universitetet i Norge. I vår kartlegging av næringsplaner er det et fellestrekk at alle ønsker å knytte næringsutvikling tettere til kompetansemiljøet på Ås.
- Follo-regionen har et variert næringsliv; Universitet, reiseliv og hytter (lang sone langs sjøen), landbruk, handel og logistikk.
- Det er stor utflytting fra Oslo til nærliggende kommuner. Vi ser at 4 av 6 Follo – kommuner har hatt vekst over 1% siste år. I hovedsak er

dette unge voksne som flytter ut av Oslo. Kan Follo gjøre seg attraktive også som arbeidsregion for disse så de ikke pendler inn til Oslo?

- Follobanen gir 11 minutters reisevei fra Ski til Oslo og raskere transport fra store deler av regionen.
- Rygge flyplass – Selv om den ligger utenfor Follo-regionen, så kan den bidra til økt sysselsetningen for bedrifter og etableringer i regionen. På Rygge flyplass er det en vesentlig opptrapping i den militære tilstedeværelsen og utvidelsen av basen med amerikanske NATO tropper noe som kan gi muligheter for flytekniske produkter og tjenester samt andre sivile tjenester/produkter.
- Follo er gateway mot Europa

Det ble etablert en samarbeidsplattform for Follo-kommunene i 2016 med fokus på klima og bærekraft. Er dette et godt utgangspunkt for videre utvikling mot å bygge sterkere og mer attraktive rundt våre fordeler og utviklingen i regionen?

4. Næringsstruktur og utviklingstrekk i Follo – kommunene

4.1 Fellestrekk og sammenstilling over Follo – kommunene

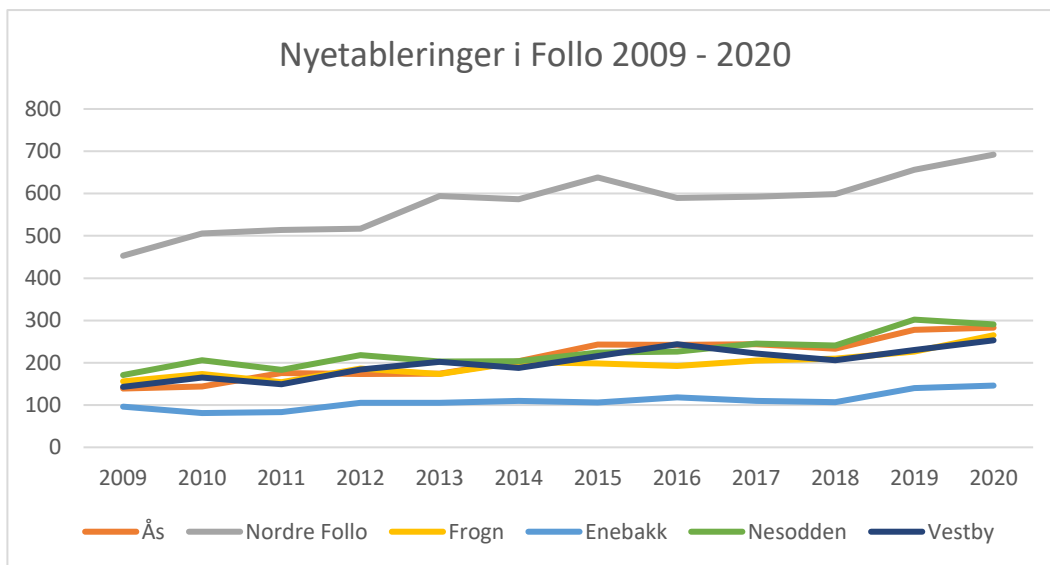
Her har vi sett på noen viktige data for Follo sett under ett. Tabellene gir en god oversikt og helhetsbilde over viktige utviklingstrekk i regionen. I vedlegg 1 er hver kommune belyst mer detaljert. Tallgrunnlaget er for det meste hentet fra SSB.

Tabellen nedenfor viser at alle kommuner vil ha en befolkningsvekst. Videre ser vi at alle kommuner utenom Ås har netto utpendling.

Tabellen under er hentet fra SSB sine kommunefakta. Det er en sammenstilling av ulike indikatorer for alle Follokommunene.

Tekst/kommune	Enebakk	Frogn	Nordre Follo	Nesodden	Vestby	Ås
Folketall	11065	15953	60034	19805	18290	20439
Nettoflytting	-71	84	560	156	182	-94
Befolkningsvekst/nedgang (siste kvartal)	2	21	258	58	94	67
Befolkning 2030	11866	16743	63013	21134	20134	23035
Befolkning 2050	13062	18496	68115	23233	23067	25971
Pendler ut	3808	5104	19412	6066	5687	6774
Pendler inn	1334	1681	13403	1240	5115	7090
Eneboliger	3136	4278	9711	4860	4317	4475
Leiligheter	191	1349	6474	746	1048	1485
Hytter	1039	2894	467	1534	1601	562
Bor på landbrukseiendom i prosent	7,60	3,70	-	2,30	4,90	4,30
Beboere pr husholdning	2,39	2,18	2,37	2,32	2,35	2,18
Bor trangt	6,90	6,00	8,00	8,00	6,50	13,10
Utgifter til kultursektoren pr innbygger	1436	2936	2181	1874	2183	1807
Befolkningstetthet innbyggere pr km ²	57	187	302	322	135	202
Andel som bor i tettsted i %	79	85	94	89	84	84
Kommunen driftsutgifter pr innbygger	74487	83511	83004	75857	76986	77978
Kommunens driftsinntekter pr innbygger	76084	81835	83356	77458	77636	78708

Tabell 2: Befolkningsindikatorer for Follokommunene (Kilde: Kommunefakta SSB)

Nyetableringer i Follo

Fra de globale trekkene ser vi at antall nyetableringer i 2020 har vært omtrent på samme nivå som årene før. Ser vi samlet på utviklingen i Follo har de fleste kommunene hatt en jevn økning over den siste 10 års perioden og vi kan til og med registrere en ekstra økning fra 2019 til 2020 for noen av kommunene.

Kun Nesodden har hatt en liten nedgang, men derimot en sterk vekst fra 2018 til 2019. Det er enkeltpersonforetak og aksjeselskap som er de største fortaksformene.

Sysselsatte etter næring og arbeidssted

Alle kommuner har hatt en økning i antall sysselsatte. Tabellen under viser en oversikt over sysselsatte etter næring med en prosentvis fordeling på ulike bransjer. Det er videre satt opp en sammenligning av 2008 mot 2020. Dette for å se endring over tid. De fire største bransjene i hver kommune er markert med grønt. Hovedbildet er at det er liten endring fra 2008 til 2020 for hvilke bransjer som er størst.

Ser vi på Follo under ett er det ingen endring (se egen tabell). De største næringene i antall sysselsatte er varehandel, helse- og sosialtjenester, bygge- og anleggsvirksomhet, undervisning og transport og lagring. Et spørsmål til diskusjon er hvordan dette er bransjer som samsvarer med ønsket fra flere kommuner om å satse på kompetanseintensive arbeidsplasser.

	Enebakk		Frogn		Nesodden		Nordre Follo		Vestby		Ås	
	2008	2020	2008	2020	2008	2020	2008	2020	2008	2020	2008	2020
00-99 Alle næringer	2 586	2 980	4 365	4 474	4 315	5 147	22 701	23 655	5 404	8 352	7 569	10 566
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	3,5	2,5	2,1	1,7	2,2	1,5	0,7	0,5	3,2	0,9	1,8	1,4
05-09 Bergverksdrift og utvinning	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,2	0,0
10-33 Industri	1,0	1,8	2,4	2,1	3,5	1,0	5,2	3,4	4,0	4,0	2,3	2,1
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	0,3	0,6	0,2	0,4	2,0	1,4	0,1	0,7	0,2	0,4	0,8	0,6
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	13,8	15,9	7,6	10,1	5,4	6,8	5,8	7,9	8,5	6,5	6,4	13,4
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	15,9	11,8	21,8	18,1	12,1	9,9	31,5	28,4	31,6	31,4	24,4	21,7
49-53 Transport og lagring	13,1	14,6	3,8	4,7	3,5	1,8	6,3	4,4	6,0	10,7	4,0	3,5
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	0,4	0,8	4,5	3,4	1,9	2,6	2,2	2,5	3,2	4,7	1,3	1,8
58-63 Informasjon og kommunikasjon	0,7	0,6	2,2	1,6	1,5	1,6	5,7	2,6	1,6	1,8	0,7	1,2
64-66 Finansiering og forsikring	0,2	0,0	0,6	0,2	0,1	0,1	0,8	0,4	0,4	0,2	0,2	0,2
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	2,4	2,6	7,0	8,7	5,1	5,5	4,4	5,3	5,6	4,1	10,6	9,2
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	5,2	9,9	1,3	2,3	3,3	2,6	5,4	5,8	2,8	4,2	2,1	2,6
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	6,0	3,9	6,4	6,2	6,3	6,4	4,7	7,8	3,7	2,8	3,9	3,3
85 Undervisning	8,0	8,5	10,0	10,5	12,7	13,3	6,6	6,7	9,7	8,0	22,0	20,2
86-88 Helse- og sosialtjenester	21,7	19,3	24,0	22,1	35,0	37,6	16,4	18,8	16,3	16,5	14,7	14,3
90-99 Personlig tjenesteyting	6,5	5,9	5,0	5,9	4,3	6,2	3,6	4,0	2,3	2,7	4,0	3,6
00 Uoppgitt	0,9	1,3	1,1	1,8	1,0	0,0	0,5	0,0	0,8	0,0	0,5	0,0

Tabell 3: Sysselsatte etter næring og arbeidssted

Sysselsatte etter næring og arbeidssted samlet for Follo

Alt i alt er det en økning på 8234 sysselsatte i regionen. Største bransjer er varehandel, helse- og sosialtjenester, undervisning og bygge- og anleggsvirksomhet. Disse virksomhetene har også fått mange flere ansatte fra 2008 til 2020. Det er interessant å merke seg at informasjon

og kommunikasjon har hatt en nedgang på 560. I denne næringsgruppen ligger blant annet telekommunikasjon og IKT-tjenester. Det er mye fokus på digitalisering i samfunnet og det ser ikke ut til at Follo har lyktes med å tiltrekke seg slike virksomheter ut i fra disse tallene.

	Follo sett under ett					
	2008	2020	Endring	2008 %	2020 %	Endring pp
00-99 Alle næringer	46940	55174	8234			
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	731	563	-168	1,56	1,02	-0,54
05-09 Bergverksdrift og utvinning	28	0	-28	0,06	0,00	-0,06
10-33 Industri	1851	1557	-294	3,94	2,82	-1,12
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	201	372	171	0,43	0,67	0,25
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	3188	5110	1922	6,79	9,26	2,47
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	12587	13315	728	26,82	24,13	-2,68
49-53 Transport og lagring	2717	3052	335	5,79	5,53	-0,26
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	1055	1483	428	2,25	2,69	0,44
58-63 Informasjon og kommunikasjon	1625	1065	-560	3,46	1,93	-1,53
64-66 Finansiering og forsikring	253	140	-113	0,54	0,25	-0,29
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	2689	3311	622	5,73	6,00	0,27
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	1882	2542	660	4,01	4,61	0,60
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	2265	3147	882	4,83	5,70	0,88
85 Undervisning	4890	5800	910	10,42	10,51	0,09
86-88 Helse- og sosialtjenester	8839	10842	2003	18,83	19,65	0,82
90-99 Personlig tjenesteyting	1829	2317	488	3,90	4,20	0,30
00 Uoppgitt	310	119	-191	0,66	0,22	-0,44

Tabell 4: Sysselsatte etter næring og arbeidssted i Follo

Sysselsatte etter næring og arbeidssted i Oslo

Sammenligner vi mot Oslo i tabellen under ser vi at Oslo har jevnere fordeling mellom bransjene. Vi ser at Informasjon og kommunikasjon har vokst, men i Follo har den gått ned. På den annen side ser vi at varehandel har gått ned i Oslo, men opp i Follo. Dette samsvarer godt

med utviklingen generelt i samfunnet med mer nettbasert handel og at en del av handelen flytter ut av byen til nærliggende kjøpesentere. Det er også en nedgang i transport og lagring i Oslo, men en oppgang i Follo.

	Oslo sett under ett					
	2008	2020	Endring	2008 %	2020 %	Endring pp
00-99 Alle næringer	427901	485787	57886			
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	619		-619	0,14	0,00	-0,14
05-09 Bergverksdrift og utvinning	793	494	-299	0,19	0,10	-0,08
10-33 Industri	16109	13846	-2263	3,76	2,85	-0,91
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	3216	5246	2030	0,75	1,08	0,33
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	25167	29108	3941	5,88	5,99	0,11
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	64034	56678	-7356	14,96	11,67	-3,30
49-53 Transport og lagring	24549	22745	-1804	5,74	4,68	-1,05
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	14951	17657	2706	3,49	3,63	0,14
58-63 Informasjon og kommunikasjon	36979	45784	8805	8,64	9,42	0,78
64-66 Finansiering og forsikring	20437	20894	457	4,78	4,30	-0,48
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	40031	55257	15226	9,36	11,37	2,02
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	31890	32226	336	7,45	6,63	-0,82
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	33590	41452	7862	7,85	8,53	0,68
85 Undervisning	27702	34748	7046	6,47	7,15	0,68
86-88 Helse- og sosialtjenester	60627	74189	13562	14,17	15,27	1,10
90-99 Personlig tjenesteyting	25260	31400	6140	5,90	6,46	0,56
00 Uoppgitt	1947		-1947	0,46	0,00	-0,46

Tabell 5 Sysselsatte etter næring og arbeidssted i Oslo

Tabellen under sammenfatter bransjer med størst antall sysselsatte og største endringer per bransje i Follo

	Ås	Nordre Follo	Enebakk	Nesodden	Vestby	Frogn
Størst i antall sysselsatte pr bransje	<ol style="list-style-type: none"> 1. Varehandel 2. Undervisning 3. Helse og sosialtjenester 4. Bygge og anleggsvirksomhet 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Varehandel 2. Vitenskap 3. Bygg 4. Helse 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Helse og sosial 2. Bygg og anlegg 3. Transport og lager 4. Varehandel 5. Forretningsmessig tjenesteyting 	<ol style="list-style-type: none"> 6. Vitenskap teknikk 7. Kultur og underholdning 3. Bygg og anlegg 4. Helse og sosialtjenester 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Varehandel 2. Bygg og anlegg 3. Vitenskap 4. Helse 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Helse og sosial 2. Varehandel 3. Undervisning 4. Bygg og anlegg
Viktigste endring antall sysselsatte pr bransje 2009 - 2020	<ul style="list-style-type: none"> • + 800 • Kultur og underholdning triplet • Bygg og anlegg økt mye (utbygging Campus Ås?) 	<ul style="list-style-type: none"> • Totalt sett vekst • Nedgang i landbruk • Fordeling mellom bransjer stabil i perioden 	Nedgang i landbruk 26%	<ul style="list-style-type: none"> • Helse og sosial nedgang • Kultur vekst 	Sterk vekst i undervisning Bygg og anlegg IKT Varehandel	Nedgang i overnatting og servering (23%)

Tabell 6: Overordnet bilde av størst sysselsetting og størst endring i sysselsetting pr. bransje. (Kilde: SSB)

Status og informasjon om vekst, lønnsomhet og nyetablering i Follo finner vi i denne oversikten fra NHOs kommune-NM.

Kommune-NM rangerer kommunene etter attraktivitet og lokal vekstkraft basert på forhold i næringslivet (rosa felt), arbeidsmarkedet (grått felt), demografi (gult felt), kompetanse (blått felt) og kommunal økonomi (grønt felt).

Kommune-NM 2021 er i hovedsak basert på tallgrunnlag fra 2020.

Rangering på de nevnte områdeindikator (de fargede feltene) der 1 er best og 338 er dårligst.

fylkesnavn	Kommunenavn	Folkemengde (1. jan. 21)	Rangering	Endring 2019-2020	Endring 2014-2020	Næringsliv	Arbeidsmarked	Demografi	Kompetanse	Kommuneøkonomi
						2020	2020	2020	2020	2020
						N	A	D	U	K
Viken	Bærum	128233	1	2	1	1	5	89	3	2
Rogaland	Sola	27457	2	-1	-1	7	2	16	2	10
Oslo	Oslo	697010	3	-1	0	4	27	3	11	4
Trøndelag	Trondheim	207595	4	1	6	52	43	5	4	3
Vestland	Austevoll	5276	5	-1	2	2	8	52	44	50
Rogaland	Stavanger	144147	6	2	-2	16	31	37	9	15
Vestland	Bergen	285601	7	0	1	12	66	14	13	17
Viken	Kongsberg	27694	8	-2	-3	23	39	100	1	43
Rogaland	Sandnes	80450	9	2	-3	11	65	12	17	12
Viken	Lier	27118	10	0	4	3	45	45	167	20
Viken	Asker	94915	11	2	0	6	56	98	54	11
Viken	ULLensaker	40459	12	-3	0	8	187	2	279	8
Rogaland	Klepp	19848	13	3	0	18	92	8	118	19
Viken	Ås	20439	14	-2	3	189	35	33	10	14
Viken	Lillestrøm	86953	18	2	8	27	105	21	131	9
Viken	Nittedal	24454	21	-4	-2	10	109	56	237	7
Viken	Vestby	18290	33	-3	6	22	131	25	276	26
Viken	Nordre Follo	60034	34	0	0	38	86	53	205	28
Viken	Gjerdrum	7043	40	4	12	34	175	29	297	5
Viken	Lørenskog	42740	42	-17	12	272	84	4	261	16
Viken	Nannestad	14637	58	-31	40	115	328	1	289	6
Viken	Øvre Eiker	19709	60	-6	24	19	275	22	248	49
Viken	Drammen	101859	65	-7	-7	56	215	49	160	55
Viken	Frogn	15953	71	0	-2	25	166	162	254	34
Viken	Råde	7568	72	8	19	24	202	91	214	89
Viken	Ringerike	30835	77	2	56	94	195	68	104	73
Viken	Fredrikstad	83193	80	1	52	44	285	59	121	66
Viken	Nes	23422	83	7	52	47	300	9	326	23
Viken	Nesodden	19805	95	10	27	131	173	102	200	38
Viken	Halden	31387	105	-13	16	69	296	106	35	85
Viken	Eidsvoll	26031	109	-23	-19	91	338	6	309	18
Viken	Moss	49668	114	11	-9	57	288	70	203	62
Viken	Sarpsborg	57372	139	10	7	204	283	36	148	68
Viken	Indre Østfold	45201	142	19	33	66	299	60	295	67
Viken	Enebakk	11065	152	-43	-2	43	321	124	292	32

Tabell 7: Rangering av kommuner i kommune- NM (Kilde: Kommune-NM fra NHO)

På topp ligger Bærum på første plass, og har blitt rangert foran Sola og Oslo som ligger på henholdsvis andre og tredje plass. Ullensaker ligger på 12. plass (med i regionen Øvre Romerike med Gardermoen som lokomotivmotor fram til koronasituasjonen), og ligger dermed foran Follokommunene.

Blant Follo-kommunene er Ås den som skårer høyest og har en skår som gir en 14. Plass. På henholdsvis 33. og 34. plass kommer Vestby og Nordre Follo. Frogn ligger på en 71. plass og Nesodden på 95. plass. Enebakk er rangert på 152. plass.

Ås kommune skårer dårlig på den første kategorien som er næringsliv. Enkeltindikatorene for denne kategorien er næringslivsvariasjon, inntektsnivå, privat sysselsetning og kommunalt kjøp av privat tjenester. Sammenlagt skårer Ås kommune svært dårlig på dette med hele 189 poeng. Til sammenligning skårer Bærum her med 1 poeng, Kongsberg med 23, Ullensaker 8 og Vestby kommune med 22 poeng, noe som er svært bra fra disse kommunene.

Derimot skårer Ås meget godt på arbeidsmarkedet. Enkeltindikatorene for denne kategorien er sysselsettingsandel, sykefravær, uføre, arbeidsledige. Med knapp noen uføre og liten grad av eldre i arbeidsstyrken gir det god uttelling på indeksen, selv om det i kilden viser en noe høy arbeidsledighet. Videre skårer Ås bra på kategoriene demografi, kompetanse og kommuneøkonomi. Demografi består av enkeltindikatorene befolkningsvekst, unge i forhold til eldre i arbeidsstyrken og netto innflytting.

Kompetanse består av enkeltindikatorene sysselsatte med minst 4 år høyere utdanning, sysselsatte med bestått fagprøve samt sysselsatte med teknisk og naturvitenskapelig utdanning.

I vektning av kommuneøkonomi er følgende enkeltindikatorer tatt hensyn til; kommunale administrasjonsutgifter, eiendomsskatt, kommuneinntekter i forhold til utgifter, kommunal betalingsevne samt aldring.

Det kan stemme godt med henblikk på at NMBU, Veterinærhøgskolen og annen R&D er etablert på Ås nærmest som en klynge og spiller et "ensidig" næringsliv med offentlig ansatte og studenter, og med høyt kompetansenivå. Utdanningsinstitusjonene og R&D tiltrekker seg relative unge mennesker med høy utdanning til jobber eller til utdanning.

Faktorer som trekker ned snittet er studenter med relativ lave inntekter eller har av en eller annen grunn meldt seg arbeidsledige. Ås kommune får dårlig skår på netto innflytting, noe som kan forklares ved studenter muligens beholder hjemmestedsadressen og ikke melder flytting til bostedskommunen under studietiden.

Vestby kommune derimot skårer høyt på kategorien næringsliv og ligger på linje med Kongsberg og Ullensaker og foran Ås. Næringsliv består av enkeltindikatorene næringslivsvariasjon, inntektsnivå, privat sysselsetning samt kommunalt kjøp av privat tjenester. Bortsett fra den første enkeltindikatoren som er næringslivsvariasjon (som er høy, men noe bedre enn Ås), så skårer Vestby bedre enn Ås på de andre enkeltindikatorer inntektsnivå, privat sysselsetting og kommunalt kjøp av private tjenester.

Vestby skårer dårligere enn Ås på arbeidsmarkedet med dårligere skår på de nevnte enkeltindikatorene; sysselsetningsandel, sykefravær og uføre. Vestby har noe bedre skår på arbeidsledige enn Ås. Videre skårer Vestby noe bedre på demografi enn Ås, mens dårligere på kommuneøkonomi. Innen kategorien kompetanse ligger Vestby naturlig nok etter Ås.

Nordre Follo kommune ble rangert på plass 34, som er en plass bak Vestby (33). Nordre Follo har en lignende profil som Vestby på de overordnede kategoriene. På den første kategorien næringsliv kan forskjeller dog ses i bedre skår på enkeltindikatorer næringsvariasjoner og inntektsnivå sammenlignet med Vestby, men dårligere skår på privat sysselsetting og kommunalt kjøp av private tjenester.

Forskjellene mellom Vestby og Nordre Follo vises noe i arbeidsmarkedet, særlig på enkeltindikatorer sysselsettingsandelen og arbeidsledigheten som er dårligere i Nordre Follo enn i Vestby. På kategorien demografi har Nordre Follo en dårligere vektig med 53 mot 25 for Vestby. Her er det spesielt unge i forhold til eldre i arbeidsstyrken som trekker ned for Nordre Follo, som også har noe dårligere skår på både sysselsettingsandel og netto innflytting.

I kategorien kompetanse har Nordre Follo gjennomgående bedre skår på alle enkeltindikatorer i denne kategorien. I kategorien kommuneøkonomien ligger kommunene begge tett, men de store forskjellene ligger i enkeltindikatorer kommunale administrasjonsutgifter (dårligere skår til Nordre Follo) og eiendomsskatt (bedre skår til Nordre Follo).

Frogn kommune rangeres på 71. plass men Frogn har til sammenligning med de andre Follo – kommunene nevnt over, en svært god skår på kategorien næringsliv med 25 mot 189 for Ås, 22 for Vestby og 38 for Nordre Follo.

Både enkeltindikatorer på næringsvariasjon og inntektsnivå har blitt vektet bedre enn både Ås, Vestby og Nordre Follo. Privat sysselsetting er dårligere enn Vestby og Nordre Follo, men bedre vektet enn Ås.

Kategorien demografi vektet dårligst i Frogn kommune sammenlignet med de øvrige Follo-kommunene. Kategorien kompetanse vektet noe bedre enn Vestby, men dårligere enn Ås, Nordre Follo og Nesodden.

Nesodden kommune seiler oppover og rangeres med en 95. plass. Kommunen har hatt den største positive endringen i forhold til sine nabokommuner i Follo, både i koronaperioden 2019-2022 (hoppet 10 plasser oppover) og i forhold til endringer i perioden 2014-2020 (med klatringer 27 plasser oppover i rankingen).

I kategorien næringsliv og arbeidsmarkedet ligger Nesodden kommune dårlig med henholdsvis 131 og 173, vektig som er dårligere enn Vestby, Nordre Follo og Frogn. I henhold til kategorien demografi ligger Nesodden kommune med 102 bedre an enn Frogn (162) og Enebakk (124) kommune, men dårligere i forhold til Ås, Vestby og Nordre Follo.

Enebakk kommune ender på en 152 plass, og har falt 43 plasser ned på rangeringen i perioden 2019-2020. Endring i perioden 2014-2020 har Enebakk kommune falt bare to plasser. I kategorien næringsliv skårer Enebakk overraskende godt med en skår på 43 poeng.

Til sammenligning har Ås 189, Vestby 22, Nordre Follo 38, Frogn 25 og Nesodden 131. I kategoriene arbeidsmarked, demograf og kompetanse skårer Enebakk dårlig. Kommuneøkonomi i alle Follo-kommunene skårer bra med henholdsvis Ås 14, Vestby 26, Nordre Follo 28, Frogn 34, Nesodden 38 og Enebakk 32. Til sammenligning med de 10 beste kommunene ligger Austevoll dårligst an med 50.

4.2 Kommunenes planer for næringsutvikling

Her har vi tatt utgangspunkt i kommunenes egne planer og satt opp enkle sammenstillinger mellom de seks kommunene for å få et helhetsbilde av hva som utgjør utgangspunktet for næringsutvikling i Follo.

Basert på informasjonen vi har innhentet, har vi innledningsvis sammenfattet noen fellestrekk og særtrekk:

- Flere av kommunene har forventninger om å kunne styrke sin attraktivitet for næringslivet når Follobanen kommer i drift.
- Flere av kommunene har forventninger om at arealbehovet vil øke i regionen (Oslo og omegn) og at tilgang på næringseiendom vil reduseres, noe som igjen vil gjøre det attraktivt å etablere næring i Follo.
- Kommunene har fokus på geografisk nærhet til Oslo og befolkningen der, samt infrastruktur som gjør det mulig for folk å bevege seg enkelt rundt i regionen.
- Kommunene viser til Ås og kompetansemiljøet der, og det er et uttalt ønske om å knytte kommunenes næringsliv tettere opp mot dette miljøet.
- Kommunene forventer befolkningsvekst (gjelder alle)
- Follorådet er et regionalt samarbeidsorgan der næringsutvikling er et av satsningsområdene. Egen avtale inngått mellom Follorådet, Campus Ås, fylkeskommunen og Ås kommune. Det er etablert faglige arbeidsgrupper for samarbeid.

Næringsarealer

Fra undersøkelsen til NHO/KS viser den at alle undersøkte kommuner er opptatt av å legge til rette for mer attraktive næringsområder, både sentrumsområder og mer arealkrevende områder. Områder langs knutepunktene sees på som en nøkkel til vekst både i kunnskapsintensive og serviceredde virksomheter.

En av utfordringene i planarbeidet innebærer å forstå - eller forutse - hvilke virksomhetstyper som kan ønske å etablere seg i kommunen, eller hvilke markedskrefter som kan påvirke eksisterende bedrifter i den ene eller andre retning, slik at de arealmessige rammebetingelsene endres. Det kan også være slik at enkeltbedrifter ønsker en annen lokalisering enn det er avsatt areal til.

Arealkrevende virksomheter trenger tilgang til effektive transportårer. Det gjelder både industri, service og logistikkvirksomheter. Slike virksomheter vil ikke tjene på å være lokalisert innenfor trange byer eller tettsteder.

Vertskapsrollen overfor slike typer virksomheter handler både om å tilrettelegge konkurransedyktige arealer (for eksempel i klyngedannelser) og hindre at arealbruken ødelegger for husholdninger, andre virksomheter eller naturverdier. Kommuner som har mulighet for vekst innenfor slike virksomheter må derfor planlegge for gode arealer utenfor selve tettstedene, samtidig som kommunen bevarer velfungerende bomiljøer.

For virksomheter som søker mot sentrumsområdene handler planutfordringene om å ha en langsiktig plan for hvordan sentrumsområdene kan bli attraktive både for innbyggere i kommunene (som bruker sentrum som møtested og boligområde) og ønskede virksomheter, og hvordan tilby kollektive goder som tilgang til områder for rekreasjon, offentlige bygg, møteplasser og aktiviteter av ulike slag.

Kommuner må kombinere langsiktighet med hurtig respons dersom de skal påvirke næringsutviklingen. Kommunene kan være tjent med å ha ferdig regulerte arealreserver for rett virksomhet på rett sted. Det har ikke lyktes oss å finne informasjon fra alle kommunene om planene er fulgt av ferdig regulerte eller ikke – regulerte områder. Heller ikke alle kommuner har angitt arealer.

Under er det en sammenstilling av informasjon fra kommunenes egne planer knyttet til næringsarealer.

	Areal	Hovedområder for næring	Kommunens vurdering
Nesodden	I kommuneplan 2018-2042 er det totalt sonet 2.602 DAA til næringsformål, sentrumsformål eller kombinert bebyggelsesformål. Områder sonet til sentrumsformål for Tangen og Fagerstrand er 316 DAA, og for rene næringsformål 858 DAA.	Nesodden planlegger for handel og næring i kombinasjon med boligformål, attraktive byrom og utearealer både på Tangen og Fagerstrand. Det legges til rette for plasskrevende næring på Munkerud.	Nesodden har få ledige ferdig regulerte areal til næring. Ønskelig med noen arealer med litt plass til næring spredt utover i kommunen.
Nordre Follo	Mangler tall	Kommuneplanen legger til rette for en arealforvaltning som sikrer areal til arbeidsplassintensiv næring, handel og service i sentrumsområdene og areal til lager og logistikk og arealkrevende næringer i områder med god infrastruktur. På Ski og Kolbotn er det gjennom sentrumsplaner lagt til rette for bymessig utvikling med et mangfold av funksjoner. Det er satt av areal til forretning, kontor og tjenesteyting som skal bidra til å skape byliv. For Rosenholmområdet legger ny kommuneplan til rette for utvikling av bolig, næring og tjenester.	Nordre Follo har flere større næringsområder med god tilgang til effektiv infrastruktur som er attraktiv for arealkrevende logistikk og produksjon.
Ås	Mangler tall	De er lagt vekt på å ha attraktive arealer og lokaler tilgjengelig til en overkommelig leiepris. Kommunen har satt av arealer til næringsformål, i hovedsak på vestsiden av jernbanelinjen.	To sentrale utfordringer er fragmentert eierstruktur i Ås sentrum, samt at markedet etterspør boliger i større grad enn næringseiendommer. I denne situasjonen er det

		Arealene nær Ås stasjon er spesielt attraktive for et forskningsintensivt næringsliv med kort vei til et effektivt kollektivtilbud og til Campus Ås.	viktig at kommunen avsetter arealer til næringsformål. I tillegg skal kommunen ha dialog med gårdeiere, eiendomsutviklere og næringslivet. Kommunen skal vurdere potensialet spesielt for egne eiendommer.
Enebakk	Mangler tall	I Enebakk finnes Gran Næringspark som huser flere bedrifter og som har kapasitet til å ta imot et økt antall virksomheter. I tillegg finnes det et næringsområde på Flateby (Rud), muligheter til næringsutvikling i Flateby sentrum og mindre etableringer ellers i kommunen. Dette i tillegg til landbruket som allerede er en betydelig næring i Enebakk.	Enebakk har flere områder som er ferdig regulert både for boligbygging og til næringsområder. Arealbehovet vil øke i regionen og tilgang på næringseiendom vil reduseres rundt oss, noe som vil gjøre det attraktivt å etablere næring i Enebakk. Prisene på næringstomter i Enebakk har tradisjonelt ligget lavere enn i kommunene rundt.
Vestby	Kommunen har ikke ledige tomter for salg på Vestby næringspark. Og det planlegges utvidelse. Det skal vurderes om det skal utredes nye næringsarealer i tilknytning til eksisterende næringsarealer i Vestby nord for å forsterke sentrumsutviklingen. Utvikling i Vestby sentrum prioriteres først. Viktig strategi framover vil være å videreutvikle sentrum og de arealene som er ferdig regulert.	Vestbys beliggenhet er svært godt egnet med nærhet til de sentrale transportkorridorene både i regionen og langs import/eksportkorridoren mot Sverige og Europa, som ellers er begrenset i rimelig nærhet til hovedstaden. Videre utvikles næringsområdet på Vestby næringspark øst som en næringsklynge for gods-/logistikkvirksomhet og produksjonsbedrifter. Dette samtidig med utviklingen av Vestby sentrum for verdiskaping og arbeidsplasser i privat sektor samt plassering av kommunale tjenester. Styrke og utvikle reiseliv og handel med fokusområder: Norwegian Outlet, Son, Hølen, Hviste/Ramme samt sentrumsplanen for Vestby.	Vestby kommune har den høyeste næringsattraktiviteten av alle kommunene i landet de siste ti årene, i perioden 2007-2016. Veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet har vært på 65 % i perioden, det er 55,4 % prosentpoeng mer enn forventet vekst i denne perioden. For å opprettholde den positive trenden må det fortsatt legges vekt på tilrettelegging for næringsutvikling i kommunen, slik at det fortsatt skaffes tilgang på <u>lokale arbeidsplasser</u> til den stadig økende befolkningen i kommunen.
Frogn	Frogn kommune har ca. 1460 daa avsatt til næringsformål i gjeldende kommuneplan. I tillegg kommer	Frogn kommune har en næringsplan for hele kommunen, samtidig som opplevelser, reiseliv,	Frogn kommune har et klart potensiale for å øke sysselsettingsandelen, selv om reguleringsstatus for næringsområdene varierer.

	næring innenfor bybebyggelsen i Drøbak sentrum. Fire næringsområder i kommunen er på over 100 daa. Det største av disse, Holt Park er på 490 daa. Av det totale arealet avsatt til næring er ca. 860 daa ikke tatt i bruk.	kunst, kultur, og besøksrettede næringer vil ha en spesiell posisjon.	
--	--	---	--

Tabell 8 næringsarealer i Follo - kommunene

Strategier og satsingsområder

	Næringsstrategi (evt. andre viktige plandokumenter)	Satsingsområder
Nesodden	Strategisk Næringsplan 2020-2023: https://www.nesodden.kommune.no/naring-skatt/naringsliv/strategisk-naringsplan/ . Den strategiske næringsplanen beskriver forutsetningene for næringsutvikling, satsningsområder, og virkemidler. Konkrete tiltak skisseres i et separat dokument - en handlingsplan som utformes årlig. Kommunen har en egen næringsrådgiver.	I tillegg til å jobbe mot de overordnede målsetningene i strategien og generelt legge til rette for næringsutvikling på Nesodden, så er det valgt ut noen områder av spesiell interesse. Disse er ment å peke på noen utvalgte muligheter for næringsutvikling på Nesodden, basert på Nesoddens særpreg. Disse er: <ul style="list-style-type: none"> • Reiseliv og opplevelsesnæring • Helse- og rehabilitering • Kystnæring • Kompetanse- og kulturbasert næring
Nordre Follo	Temaplan for næringsutvikling skal er ikke ferdig pr. januar 2022. Andre planer: Strategi- og handlingsplan 2021-2024, kommuneplan og planstrategi.	
Ås	ÅS KOMMUNES NÆRINGSSTRATEGI 2016-2028. Næringsstrategien løper over 12 år fram til 2028 og sorterer under fire innsatsområder. Medfølgende handlingsplan ble laget, men ikke politisk behandlet ettersom kommunen ikke har næringsrådgiver. Kommunen har et hovedutvalg, hovedutvalg for næring og miljø, som har det nærmeste politiske ansvaret for kommunens næringspolitikk.	Næringsstrategien beskriver Ås kommunes næringspolitikk organisert etter fire innsatsområder: <ol style="list-style-type: none"> 1. Kunnskaps- og forskningsbaserte næringer i tilknytning til Campus Ås. 2. Vertskapskommunen Ås. 3. Kommunens rolle og bidrag til innovasjon og næringsutvikling.

	https://www.as.kommune.no/naeringsliv-i-aas.546692.no.html	4. Samarbeidsplattformen for næringsutvikling i Follo. Kommunen ønsker et mangfoldig næringsliv for å skape et levende samfunn der innbyggerne kan leve hele sine liv. Innsatsområde 2 og 4 i strategien ivaretar dette. Innsatsområde 1 konsentrerer seg om etablering av et forskningsintensivt næringsliv og innsatsområde 3 viser hvordan kommunens eget behov for utvikling, ny kunnskap og, forbedrede tjenester er utgangspunkt for å gå inn i partnerskap med FoU-miljøer og næringsliv for å finne nye løsninger.
Enebakk	STRATEGISK NÆRINGSPLAN 2019 – 2021. Kommunens første næringsplan. Planen skal revideres innen utgangen av 2021. https://www.enebakk.kommune.no/strategisk-naeringsplan-2019-2021-revidert-etter-kst-behandling-03-12-18.6171657-464599.html	Næringsplanen har fem strategiske fokusområder: 1. Omdømme 2. Infrastrukturutvikling 3. Kommunen som næringsaktør 4. Vertskapsattraktivitet 5. Landbruk
Vestby	Kommuneplan 2019-2030. Gjeldende kommuneplan ble vedtatt av kommunestyret våren 2019. Kommuneplanen gir overordnede føringer for kommunens arealplanlegging og fremtidig utvikling: https://www.vestby.kommune.no/getfile.php/4694372.2699.uqpl7zmj7jt7u/Kommuneplan%2Bfor%2BVestby%2B2019%2B-%2B2030_vedtatt%2Bmed%2Binnsigelser.pdf Kommunal planstrategi for 2020 - 2023 ble vedtatt av Vestby kommunestyret 1.2. 2021. https://www.vestby.kommune.no/getfile.php/4815814.2699.nbigausptwtjia/Kommunal+Planstrategi+2020-2023+Kommunestyrets+vedtak+01022021.pdf Vestby mot 2030 - Strategi og tiltak for utvikling av reiseliv og handel i Vestby kommune. Vestby kommune er initiativtaker og oppdragsgiver for utarbeidelse av en helhetlig plan for utvikling av reiseliv og handel i kommunen.	I gjeldende kommuneplan er det fem fokusområder: • Sentrums-utvikling • Næringsutvikling • Landbruk, natur- og kulturmiljø • Klima og energi, klimatilpassing og samfunnsikkerhet og beredskap • Masseforvaltning

	https://vestbynf.no/wp-content/uploads/2021/03/Vestby-mot-2030-Strategi-og-tiltak-reiseliv-og-handel.-versjon-1.4..pdf	
Frogn	<p>Frogn kommune strategisk næringsplan 2018-2030: https://www.frogn.kommune.no/globalassets/enheter/samfunnsutvikling/bilder-og-dokumenter/kommuneplanlegging/naringsstrategi-2018-06-11-kommunestyremelding-om-naringsutvikling-2018.pdf</p> <p>Næringsplan fastsetter kommunens ambisjon i næringspolitikken og beslutter hvilke virkemidler kommunen vil benytte seg av for å realisere denne ambisjonen. Den gir et grunnlag for hva kommunen i planperioden skal fokusere på i sitt arbeid for å bidra til en positiv næringsutvikling.</p> <p>Tiltaksplan for næringsutvikling: https://www.frogn.kommune.no/globalassets/enheter/okonomi/handlingsprogrammet/2020/vedlegg-til-hp/tiltaksplan-for-naringsutvikling.pdf</p> <p>I tillegg har Frogn kommune egen tiltaksplan for næringsutvikling for prioriterte tiltak.</p>	<p>I henhold til den strategiske næringsplan arbeides med tre hovedområder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eksisterende næringsliv • utvikling av nye arbeidsplasser • opplevelse, reiseliv, kunst og kultur, og besøksrettet næring.

Tabell 9: Strategier og planer i Follo – kommunene

Samarbeid i regionen

Gjennom Follorådet er det et faglig og politisk samarbeid som er nedfelt i en overordnet strategi om å gi Folloregionen mer styrke utad på ulike regionale utviklingsområder, og kvalitets- og effektivitetsforbedringer gjennom interkommunalt samarbeid om samfunnsutvikling, tjenesteproduksjon, forvaltning og administrasjon. Næringsutvikling er et av satsingsområdene, og det er inngått en egen avtale om samarbeidsform for næringsutvikling i Follo mellom Follorådet, Campus

Ås, fylkeskommune og Ås kommune som vertskommune. Gjennom Follorådssamarbeidet gis det felles høringsuttalelser til regionale og statlige instanser, og det er etablert faglige arbeidsgrupper for samarbeid, deriblant på areal og samferdsel og klima og energi. Viken (Akershus) fylkeskommune, Fylkesmannen i Oslo og Viken (Akershus), Statens vegvesen, Ruter og Bane NOR deltar også i faste samarbeidsmøter i areal- og samferdselsgruppen.

Osloregionen interkommunalt politisk råd er et strategisk samarbeid som består av 64 kommuner. Osloregionen jobber for at hele hovedstadsregionen skal være en bærekraftig og internasjonalt konkurransedyktig region.

4.3 Etablerertjenestens rolle i Follo for etablering, omstilling og innovasjon

Statistikken forteller oss at kun 8 av 10 oppstartsbedrifter eksisterer etter 5 år. De som overlever de første fem årene, møter utfordringer som krever at de raskt må være i stand til å tilpasse seg endringer.

Etablerertjenesten er primært et virkemiddel for å bistå oppstartsbedrifter. Men ser man på det generelle kunnskapsnivået om moderne forretningsteori og behovet for transformativt forretningsmodeller har Etablerertjenesten mye å tilby også etablert næringsliv. Gjennom sitt veiledningstilbud har tjenesten søkelys på å få bedriften til å finne alternative perspektiver utover sin egen markedstolkning og ha et nøyte blikk på sine konkurrenter. Hvem gjør det bra? Hvilke markedssegment fokuserer dine rivaler på osv.? Under pandemien har vi hatt et utvidet fokus på å få bedriften til å konsentrere seg om endringer innen teknologi, kunder og forbrukeradferd. Hvilke markedssegment viser ny adferd, hvem holder seg lojale, hvilke nye krisutløste behov har kundene, hva tar de hensyn til osv.

Etablerertjenesten i Follo utviklet og gjennomførte i 2020 et kurs kalt «Korona og krona» for å bistå bedriftene å forstå hvordan kriser påvirker marked og forbruk. Forarbeidet til dette kurset ga etablerertjenesten ny innsikt som igjen dannet grunnlaget for hvordan vi gjennomførte veiledninger under pandemien.

Innsatsområder er:

- Areal, transport, mobilitet og logistikk
- Klima og miljø
- Konkurranseskraft og attraktivitet

I lys av den raske omveltningen vi nå ser på grunn av pandemien kan Etablerertjenesten bistå på flere måter for å heve overlevelsesraten til oppstartsbedrifter og konkurranseevnen til eksisterende bedrifter.

På bakgrunn av vår erfaring fra å levere Etablerertjenester i Follo foreslår vi at etablerertjenesten bidrar på følgende måte.

1. Etablerertjenesten fikk støtte fra Viken Fylkeskommune til å utvikle ulike kompetansehevende tiltak i forbindelse med pandemien. I den forbindelse ble det utviklet to kurs med søkelys på markeds- og forretningsmessige endringer som vil komme i kjølvannet av de kommende økonomiske komplikasjonene denne krisen vil føre til. Etablerertjenesten bør fortsette arbeidet med å kartlegge driverne bak trender som påvirker markedsbetingelsene bedriftene forholder seg til. På denne måten vil man kunne gi bedre veiledning og utvikle egnede kurs og nettverksarenaer
2. Bistå bedrifter til å forstå og utvikle egen innovasjonsevne.
3. Fortsette arbeidet med å involvere kunnskapsmiljøet på NMBU inn i det videre næringsarbeidet i Follo

4. Kartlegge og samarbeide med det øvrige kunnskapsmiljøet i regionen og tilrettelegge for kanaler hvor det kan opprette kontakt mellom den enkelte bedrift og kunnskapsmiljø
5. Legge til rette for etableringer knyttet til det grønne skiftet og involvere kunnskap tilknyttet NMBU.
6. Landbruket opplever store endringer og dette er en stor næring i Follo. Etablerertjenesten bør søke forståelse for næring så vel som forbruker og markedstrender relevant for denne bransjen.
7. Koordinere felles tiltak i samarbeid med kommunene og ulike offentlige instanser som Innovasjon Norge, Patentstyret, Forskningsrådet og andre lignede organisasjoner.

Etablerertjenesten har som mål å utvikle seg og til enhver tid å kunne tilby oppdatert og relevant kunnskap. Vår erfaring etter å ha levert etablerertjenester i Follo siden 2013 er at det er mye å hente på å koordinere samarbeidet mellom de ulike offentlige aktørene. Det er for lite kompetansedeling og flere offentlige aktører jobber uavhengig av hverandre mot felles mål.

Klarer man å koordinere dette og finne felles grunn for samarbeid og komplimentering av kunnskap vil det ha positiv virkning på arbeidet med å styrke bedrifters konkurranse- og innovasjonsevne.

Vi opplever også at kommunene i stor grad har fokus på egen kommune når det gjelder næringsutvikling, og ikke alltid klarer å prioritere samarbeidet om å finne og foredle regionale fortrinn.

Andre nyttige virkemidler

NMBU har etablert Ard innovasjon som har som mål å bidra til økt verdiskaping basert på forskning, innovasjon og kompetanse fra NMBU og frittstående institutter på Campus Ås. Hovedformålet er realisering av arbeidsresultater og utvikling av et godt miljø for verdiskaping på Campus Ås. Ard har også et mandat om å formidle kunnskap og teknologi gjennom universitet, og bidra til at dette kommer samfunnet til gode gjennom fremtidig verdiskaping.

Å videreutvikle samarbeidet mellom kommunene, etablerertjenesten og Ard vil kunne forløse et stort og verdifullt nettverk av kunnskap og teknologiforståelse som vil kunne gi næringslivet i Follo konkurransefordeler og gi Follo som regionen muligheten til å ta en posisjon i det grønne skiftet.

5. Foreløpige spørsmål til diskusjon i kommunene i lys av rapporten

Målet for denne innsikts – og analysefasen har vært å gi Follokommunene bedre innsikt i hverandres og eget næringsliv og utviklingstrekk og med bakgrunn i denne innsikten arbeide videre med tiltak som kan gjøre Follo til en enda sterkere næringsregion i etterkant av pandemien. Det har for oss vært nødvendig å se på både globale, nasjonale og regionale utviklingstrekk for å forstå muligheter og trusler for Follo og gi innsikt og inspirasjon i arbeid som allerede er gjort av andre.

Vi vil dermed avslutningsvis trekke opp noen punkter til videre diskusjon og refleksjon i videre workshops:

Det ble tidligere i rapporten pekt på noen fortrinn for Follo – regionen som til dels har kommet gjennom pandemien. Hvordan klarer Follo – regionen å utnytte utviklingstrekkene i Stor Oslo regionen til å gjøre seg attraktive. Hovedtrekkene gjentas kort her:

- Gardermoen–regionen har stor arbeidsledighet knyttet til flyplassen og reiseliv/ overnatting. Kan Follo gjøre seg attraktive som en region med andre typer arbeidsplasser?
- Fokus på å bygge innovative næringer innen klima og bærekraft er Follo spesielt rigget med NMBU i sin region. I vår kartlegging av

Vi vil i tillegg trekke fram noen spørsmål knyttet til å lykkes som region framover:

- Samarbeid blir viktigere framover. Har regionen gode samarbeidsfora, Er eksisterende samarbeidsfora effektive og relevante organer/arena for næringsutvikling for regionen Follo og hver enkel kommune? Bli nødvendige temaer satt på agendaen, behandlet og fulgt opp i forhold til behovene/utfordringene/mulighetene i regionen samt til hver kommune som støtte i deres arbeide med næringsutvikling? Bør det etableres nye samarbeidsstrukturer som gir vinn – vinn?

næringsplaner er det et fellestrekk at alle ønsker å knytte næringsutvikling tettere til kompetansemiljøet på Ås. Hva skal være Follo «flaggskip» framover gitt at bærekraft og digitalisering er to viktige drivere for innovativt næringsliv framover?

- Follo-regionen har et variert næringsliv
- 4 av 6 Follo – kommuner har hatt vekst over 1% siste år. I hovedsak er dette unge voksne som flytter ut av Oslo. Kan Follo gjøre seg attraktive også som arbeidsregion for disse så de ikke pendler inn til Oslo?
- Follobanen gir 11 minutters reisevei fra Ski til Oslo og raskere transport fra store deler av regionen.
- Rygge flyplass - kan den gi noen nye muligheter?
- Follo er gateway mot Europa
- har regionen noen tydelige næringsklynger som kan være frontfigurer for innovasjon i regionen. Hvilke fyrtårn finnes i regionen? Har vi noe vi er spesielt gode på? I samarbeidsplattformen fra 2016 skulle regionen ta en lederrolle i det grønne skiftet. Hva er status og hvordan videreutvikle dette?

- Hvilke næringer har historiske og geografiske styrkepunkter i Follo? Vi vet at logistikk og handel er viktig. Kan vi vri mot mer kompetanseintensive arbeidsplasser. Har regionen rett kompetanse til å bygge flere innovative arbeidsplasser langs knutepunktene?
- Samsvarer og møter kommunenes eksisterende næringsplaner de globale og regionale utviklingstrekkene – er kommunene i stand til å tilrettelegge for «den nye normalen»?
- Det er pekt på viktigheten av bostedsattraktivitet for å fremme. Er kommunene gode nok på å tilrettelegge for sammenheng mellom bostedsattraktivitet og attraktivitet for næringsliv?
- Vet vi nok om hva som skal til for å tiltrekke seg innovativt næringsliv og andre næringer.

- Både i våre samtaler og i andre undersøkelser har det kommet fram at jevnlig dialog med næringslivet er avgjørende for å forstå behov og endringer i behov. Hvordan kommuniserer kommunene i Follo med næringslivet i dag? Hvordan kan dette evt. forbedres? Hva er mulig å få til med tilgjengelige ressurser?

Flere trekker fram at det er flere små bedrifter innen handel og lokalt håndverk, samt overnatting, bespisning og andre opplevelsesbaserte bedrifter som har blitt rammet hardere i pandemien. For de små virksomhetene er situasjonen utfordrende. Koronakrisen har også rammet de bedrifter som sikter mot internasjonale markeder og eksport.

For flere bedrifter er det knyttet stor usikkerhet og bekymring rundt leveranser fra sine under-/leverandører, og om de får varene sine i tide. Tett dialog mellom næringsliv og kommune er spesielt viktig i disse tider for å finne riktige tiltak og redde disse næringsaktørene.

6. Gjennomføring av workshop

Det ble gjennomført en workshop 1. februar 2022 med til sammen 10 deltakere fra Næringsavdelingene i kommunene, samt næringsforeninger i kommunene. Vestby kommune hadde ingen representant fra kommunen, kun fra Næringsforeningen. Workshopen ble avholdt i Ås kulturhus.

Programmet for workshopen var:

0900 – 0930 *Presentasjon av hovedtrekkene i rapport utarbeidet av Norges Vel*

0930 -1030 *Innlegg fra hver kommune om egne prioriteringer og forslag til samarbeid*

1030– 1300 *Workshop inkl lunch*

Formålet med workshopen er med bakgrunn i utviklingstrekk (rapporten) og kommunenes egne fortrinn å komme fram til noen tydelige handlinger for:

Hva kan Follo profilere seg på i fremtiden – hva skal kommunen samarbeide om for å bli en region som framstår med en tydelig faglig profil i Oslo - Regionen.

Hva skal være vårt «flaggskip»?

Hvordan skal vi starte å utvikle dette området i fremtiden

- 1) Hva er regionens geografiske og næringsmessige fortrinn.*
- 2) Hvor er vi om 3-5 år? Hvilken posisjon har Follo sett i lys av sine fortrinn?*
- 3) Innspill og prioriteringer av områder for samarbeid og hvordan vi skal samarbeide sett i lys av hvor vi ønsker å være om 5 år.*
- 4) Oppsummering og forslag til noen tydelige handlinger.*

Vi vil her gjengi de viktigste resultatene og oppfølgingspunktene fra workshopen:

Hvor er vi om 3-5 år:

Det er etablert en klynge for grønn omstilling bygget på Folloregionen IPR sitt prioriterte område «Fornybare Follo»

Det er viktig at alle kommunen må føle at dette arbeidet er nyttig og bygger opp under egne strategier og planer. Det må følge med midler/ressurser og ha et langsiktig perspektiv.

Hva er det faglige fokuset:

- «Fornybare Follo» må brytes ned til konkrete handlingsområder. Her er det mange forslag som må bearbeides videre:

- Rehabilitering (eller et tilsvarende begrep). Dette kan omfatte rehabilitering av jord, fjord, mat, reiseliv og helse m.m.
- Videre bygging av «Grønne Follo» (innvilget prosjekt) sammen med Campus Ås og se om dette kan videreutvikles i prosjekt Campus Øst.
- Lokalmat i Follo – en felles satsing?
- Bryte ned bærekraftsbegrepet og operasjonalisere det
- Omdømmebygging av «Fornybare Follo» - hva innebærer det?
- Viktig at hver kommune tenker «hva kan vi bidra med i Follo» heller enn «hva kan vi få»
- Næringslivet i fokus og deres behov.

Hvordan samarbeider vi framover:

Eksisterende samarbeidsfora som det kan bygges videre på:

Folloregionen IPR (tidl. Follorådet). Samarbeid mellom ordførere. Viktig å bygge videre på deres prioriteringer.

Næringsgruppa. Administrativt forum for alle næringsansvarlige i Follo – kommunene.

Oppfølgingspunkter:

Næringsgruppa bør koble på næringsforeningene og utvikle tettere samarbeid med disse. Det bør også være tettere link mellom næringsgruppa og det politiske nivået i kommunene for å bli enige om hvordan næringsgruppa skal jobbe med prioriterte, politiske områder knyttet til næring, eksempelvis «Fornybare Follo». **Dette følges opp med en workshop mellom næringsgruppa i kommunene og politisk ledelse**

Det er viktig å styrke samarbeidet mellom næringslivet og kommunene. Næringsforeningene ønsker en felles, samlende leder som er frakoblet

det politiske. Ett talerør for næringsforeningene ville kunne øke samarbeidet mellom næringen og kommunene og presset fra næringene ville kunne øke. Det er viktig å legge til rette for utvikling av ny næring, men også å serve eksisterende næringsliv på en god måte. **Det utarbeides et forslag til hvordan næringsforeningene i Follo kan framstå mer samlet samt en plan for hvordan næringsliv og kommune skal samhandle framover.**

Det er flere kritiske punkter for at Follo skal kunne samle seg rundt felles utviklingsprosjekter:

- Ressurser til å følge opp. Det må tilføres eller frigjøres ressurser om vi skal lykkes.
- Tiltakene må følges nyttige for alle kommuner.
- Tiltakene må samsvare med hver kommunes egne planer og strategier.
- På alle plan fra politisk ledelse til administrasjon og næringsliv må man få fram en holdning om at det som er bra for regionen Follo er bra for kommunen.

7. Referanser

- Næringsplaner og strategier i alle kommuner
- SSB statistikk på næringsstruktur, type etableringer og utviklingstrekk
- Folketallsstatistikk
- Kommunefakta <https://www.ssb.no/kommunefakta>
- Perspektivmeldingen: [nho_perspektivmeldingen_hele_web_lowres.pdf](#)
- <https://distriktssenteret.no/artikkel/suksessrike-distriktskommuner-anno-2018-2/#target-0>
- Innovasjonstalen 2021 Statusrapport: Koronakrisens påvirkning på næringslivet https://www.innovasjon norge.no/globalassets/0-innovasjon norge.no/om-innovasjon-norge/nyheter/innovasjonstalen-rapport_enkelt sider.pdf
- [Regional analyse Telemarksforskning](#)
- [Samarbeidsplattformen – Follorådet](#)
- Lærdommer fra gode vertskommuner for næringsutvikling <https://www.ks.no/fagomrader/samfunnsutvikling/naringslivsutvikling/kjennetegn-pa-vellykket-naringsutvikling/>
- NYE MULIGHETER FOR VERDISKAPING I NORGE: <https://www.sintef.no/siste-nytt/2019/nye-muligheter-for-verdiskaping-i-norge/>
- Kommune NM 2021 utarbeidet av NHO: <https://www.nho.no/tema/offentlig-sektor-og-naeringslivet/kommune-nm/>

Vedlegg 1

1. Ås kommune

Utvikling i foretak – unntatt offentlig forvaltning og primærnæringene

Ås kommune har hatt en sterk vekst i antall registrerte foretak i kommunen fra 2008-2020 (vi har gjort et utvalg av de viktigste foretaksformene) Fra totalt 957 i 2008 til 1589 i 2020. Det er enkeltpersonforetak og aksjeselskap som dominerer.

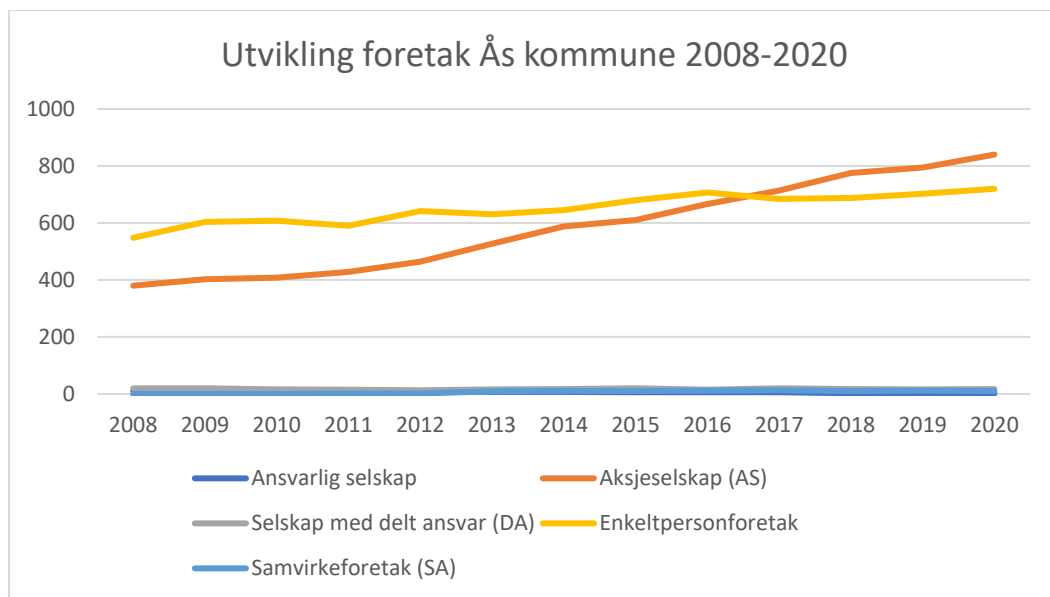
En interessant observasjon er at aksjeselskap har tatt en større andel av totalen siden 2008. Da var det enkeltpersonforetak som det var flest av totalt. Prosentmessig representerte aksjeselskap en andel på 39,71 i 2008 og enkeltpersonforetak 57,26. Ser vi på 2020 har bildet altså snudd seg. Aksjeselskap 52,86 prosent og enkeltpersonforetak 45,31 prosent.

Dette kan ha ulike forklaringer. 1. januar 2012 ble kravet om aksjekapital i aksjeselskaper redusert fra 100 000 kroner til 30 000 kroner. Terskel for å

starte aksjeselskap ble dermed lavere. Kravene når det gjelder revisjonsplikt har også blitt lettet på for aksjeselskaper. Det kan også bety at det er flere «større» selskaper. Med dette mener vi flere ansatte, større risiko og omsetning.

Denne utviklingen samsvarer også godt med det vi ser i Etablerertjenesten. At aksjeselskap og enkeltpersonforetak er populære.

Se graf og tabell på neste side.

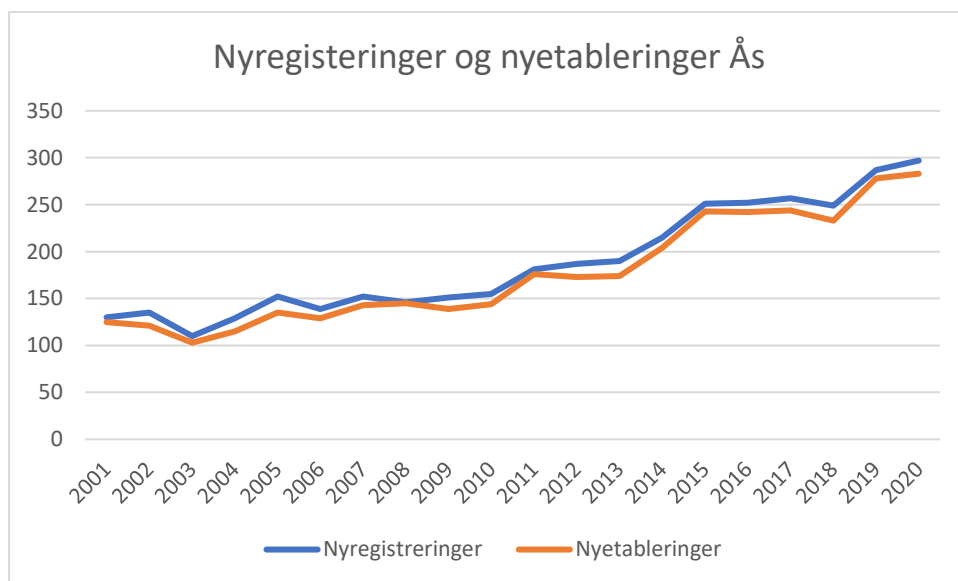
Kilde: SSB

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ansvarlig selskap	10	8	10	12	9	7	7	6	6	6	3	3	2
Aksjeselskap (AS)	380	403	408	428	464	527	588	610	667	714	775	794	840
Selskap med delt ansvar (DA)	19	20	16	15	13	16	17	20	15	20	17	16	17
Enkeltpersonforetak	548	604	608	590	642	631	645	680	707	685	688	703	720
Samvirkeforetak (SA)	0	0	0	1	1	9	11	11	12	13	11	12	10
	957	1035	1042	1046	1129	1190	1268	1327	1407	1438	1494	1528	1589

Kilde: SSB

Nyregistreringer og nyetableringer

Utviklingen i selskapsformene understøttes også av utviklingen vi ser i antall nyetableringer og nyregistreringer i Ås kommune. Vi ser også en sterk vekst i antall nyetableringer og nyregistreringer.

Kilde: SSB

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nyregistreringer	130	135	110	129	152	139	152	146	151	155	181	187	190	215	251	252	257	249	287	297
Nyetableringer	125	121	103	115	135	129	143	145	139	144	176	173	174	204	243	242	244	233	278	283

Kilde: SSB

Virksomheter etter næring

Ser vi på antall virksomheter etter næring er bygge og anleggsvirksomhet størst fulgt av varehandel, faglig og vitenskapelig tjenesteyting og helse og sosialtjenester. Sammenligner man med 2009 var varehandel størst, etterfulgt av bygg og anlegg, faglig og vitenskapelig tjenesteyting og landbruk. En interessant observasjon er et antall virksomheter innenfor kultur og underholdning har doblet seg. Det er en sterk vekst i undervisning, bygg og anlegg, fast eiendom og forretningsmessig tjenesteyting.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Endring
Alle næringer	1359	1467	1476	1480	1600	1642	1780	1868	1912	1963	2041	2106	2159	800
Jordbruk, skogbruk og fiske	136	132	131	131	137	128	136	149	147	151	149	150	152	16
Bergverksdrift og utvinning	2	2	2	2	2	2	3	3	4	3	4	3	4	2
Industri	63	65	65	70	69	65	66	70	66	66	71	72	71	8
Kraftforsyning	5	4	4	4	4	5	5	5	4	4	3	3	4	-1
Vannforsyning, avløp og renovasjon	8	10	8	9	8	7	8	8	9	10	9	10	10	2
Bygge- og anleggsvirksomhet	200	224	228	220	251	269	294	291	303	313	342	352	339	139
Varehandel, reparasjon av motorvogner	247	272	258	264	274	285	308	312	327	328	318	322	319	72
Transport og lagring	77	90	82	83	80	82	85	94	90	82	84	93	99	22
Overnattings- og serveringsvirksomhet	17	15	16	16	19	17	18	21	25	26	31	27	37	20
Informasjon og kommunikasjon	48	65	64	61	64	63	67	68	67	68	66	81	82	34
Finansiering og forsikring	7	6	8	2	4	4	5	6	7	6	9	10	7	0
Omsetning og drift av fast eiendom	85	85	85	91	104	120	126	138	137	150	167	148	152	67
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	149	184	191	183	195	194	213	230	245	264	271	274	274	125
Forretningsmessig tjenesteyting	62	59	59	61	68	74	81	85	94	100	107	114	124	62
Offentlig administrasjon og forsvar, trygdeord	14	12	12	12	12	11	11	10	10	10	10	10	11	-3
Undervisning	37	41	46	45	57	56	65	68	70	71	76	83	89	52
Helse- og sosialtjenester	125	115	128	133	144	142	151	165	164	166	167	164	166	41
Kultur, underholdning og fritid i alt	35	43	42	37	43	57	60	69	77	86	90	108	108	73
Personlig tjenesteyting	41	43	47	51	57	56	69	69	59	56	63	64	71	30
Lønnet arbeid i private husholdninger	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0
Internasjonale organer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uoppgitt	1	0	0	5	8	5	9	7	6	2	3	17	40	39

Kilde: SSB

Sysselsatte etter arbeidssted

Det er naturlig å se på sysselsettingstallene i kommunen også. Vi har hentet ut statistikk som er fordelt på bransje og sysselsatte etter arbeidssted. Denne viser at varehandel er den største næringen i antall sysselsatte. Etterfulgt av undervisning, helse og sosialtjenester og bygge og anleggsvirksomhet. Sammenligner vi dette mot fordelingen av virksomheter var bygg og anlegg størst.

Dette tyder på at bygg og anlegg preges av mindre virksomheter som sysselsetter relativt færre personer. Vi ser det samme bildet i 2008. Alt i alt ser vi en økning i sysselsettingen, men vi har lagt inn en sammenligning 2020 mot 2019 for å se hvordan sysselsettingen endrer seg (koronapandemien startet mars 2020). Vi ser ellers en ganske stor økning i antall sysselsatte i bygg og anlegg fra 2017 til 2018.

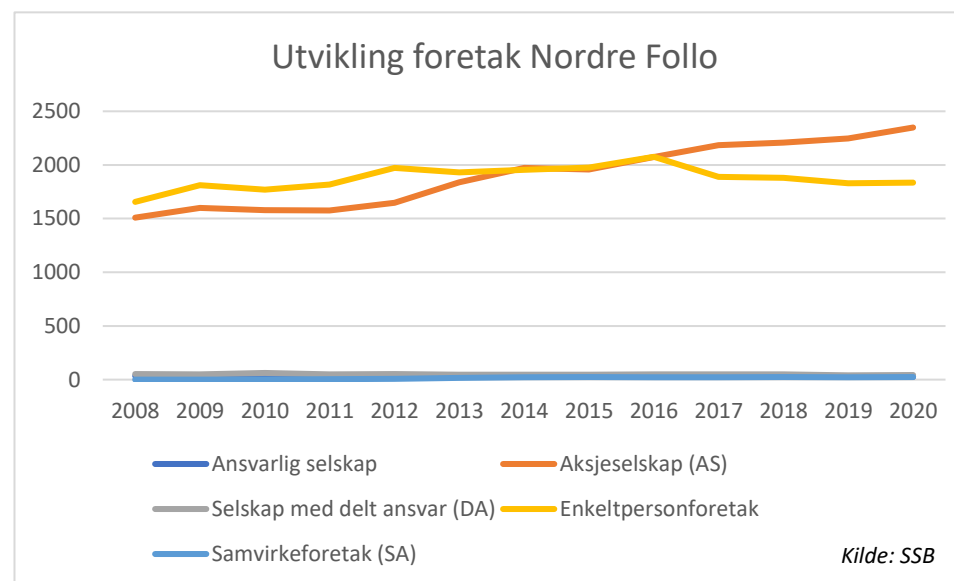
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020 vs 2008	Koronaeffekt? 2020 vs 2019
00-99 Alle næringer	7569	7755	7720	7949	8253	8728	8644	8606	9225	9476	10030	10458	10566	2997	108
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	133	132	115	107	107	111	111	92	100	104	109	114	143	10	29
05-09 Bergverksdrift og utvinning	13	15	14	17	13	17	19	14	15	15	14	24	0	-13	-24
10-33 Industri	177	213	195	205	232	238	209	193	258	266	264	286	217	40	-69
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	60	83	88	109	121	120	110	121	125	87	66	58	65	5	7
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	487	567	576	628	637	718	735	733	772	876	1298	1368	1414	927	46
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	1848	1748	1603	1600	1771	1986	1894	1826	2070	2073	2065	2212	2298	450	86
49-53 Transport og lagring	304	278	274	307	314	341	341	348	325	306	325	332	369	65	37
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	95	91	87	115	108	111	117	166	183	216	188	173	190	95	17
58-63 Informasjon og kommunikasjon	53	55	47	31	52	60	50	45	46	53	52	93	126	73	33
64-66 Finansiering og forsikring	13	9	10	3	15	19	17	28	26	30	25	24	25	12	1
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	806	829	833	825	856	907	891	845	909	950	1013	997	973	167	-24
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	161	142	150	150	155	166	181	179	258	292	260	317	278	117	-39
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	293	316	366	357	390	353	349	297	338	330	334	381	346	53	-35
85 Undervisning	1666	1739	1755	1829	1831	1860	1926	1904	1969	1987	2072	2088	2136	470	48
86-88 Helse- og sosialtjenester	1116	1165	1246	1337	1308	1405	1329	1432	1417	1449	1521	1557	1514	398	-43
90-99 Personlig tjenesteyting	304	333	318	282	294	259	304	280	312	351	343	350	381	77	31
00 Uoppgitt	40	40	43	47	49	57	61	103	102	91	81	84	0	-40	-84

Kilde: SSB

2. Nordre Follo kommune

Utvikling i foretak – unntatt offentlig forvaltning og primærnæringene

Nordre Follo kommune har hatt en sterk vekst i antall registrerte foretak i kommunen fra 2008-2020 (vi har gjort et utvalg av de viktigste foretaksformene) Fra totalt 3251 i 2008 til 4277 i 2020. Det er enkeltpersonforetak og aksjeselskap som dominerer. En interessant observasjon er at aksjeselskap har tatt en større andel av totalen siden 2008. Da var det enkeltpersonforetak som det var flest av totalt. Dette er samme utviklingstrekk som fra Ås kommune. Vi legger også til grunn den samme forklaringen på dette som fra Ås. En interessant observasjon er at samvirkeforetak har hatt en relativt sett sterk vekst i Nordre Follo fra 2013 og utover. Etablerertjenesten i Follo har fra 2013 i alle sine kurs informert om denne foretaksformen, noe som kan ha hatt innvirkning på den relativt sterke veksten av samvirkeforetak i regionen, ikke bare i Nordre Follo.

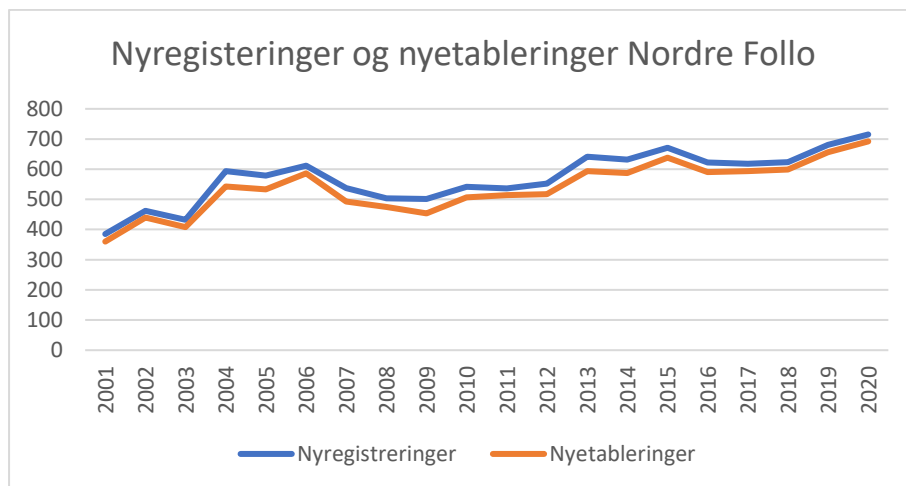

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ansvarlig selskap	35	37	39	37	39	37	34	32	30	31	28	27	25
Aksjeselskap (AS)	1509	1599	1578	1575	1647	1839	1973	1959	2073	2185	2209	2246	2349
Selskap med delt ansvar (DA)	51	50	62	49	53	45	46	47	48	49	50	40	43
Enkeltpersonforetak	1656	1813	1770	1818	1974	1932	1955	1977	2076	1890	1881	1828	1836
Samvirkeforetak (SA)	0	0	1	5	7	17	23	24	22	23	24	23	24
Sum	3251	3499	3450	3484	3720	3870	4031	4039	4249	4178	4192	4164	4277

Kilde: SSB

Nyregistreringer og nyetableringer

Utviklingen i selskapsformene understøttes også av utviklingen vi ser i antall nyetableringer og nyregistreringer i Nordre Follo kommune. Vi ser også en sterk vekst i antall nyetableringer og nyregistreringer.

Kilde: SSB

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nyregistreringer	385	462	432	593	579	612	537	503	501	542	536	552	641	632	671	622	618	623	681	715
Nyetableringer	360	440	408	543	533	586	493	475	453	506	514	517	594	587	638	590	593	599	656	692

Kilde: SSB

Virksomheter etter næring

Ser vi på antall virksomheter etter næring er varehandel størst fulgt av faglig og vitenskapelig tjenesteyting, bygge og anleggsvirksomhet, og helse og sosialtjenester. Dette var også de fire største bransjene i 2009 etter antall virksomheter. Det er en svak nedgang i antall virksomheter i 2017 og 2019. Ellers ser man en nedgang i antall virksomheter innenfor jordbruk, transport og lagring og industri.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Endring
Alle næringer	4192	4405	4444	4492	4716	4850	5058	5222	5184	5274	5260	5488	5605	1413
Jordbruk, skogbruk og fiske	179	173	171	169	165	170	167	171	159	161	161	163	162	-17
Bergverksdrift og utvinning	2	2	0	0	0	0	1	2	2	2	2	2	1	-1
Industri	140	145	143	134	127	125	134	138	133	136	117	129	133	-7
Kraftforsyning	0	0	0	1	1	1	2	3	1	1	0	0	1	1
Vannforsyning, avløp og renovasjon	5	4	7	8	8	8	9	10	11	16	16	16	18	13
Bygge- og anleggsvirksomhet	533	558	553	570	599	604	618	630	607	613	628	668	671	138
Varehandel, reparasjon av motorvogner	853	891	929	921	922	936	964	980	948	926	918	968	957	104
Transport og lagring	240	228	212	214	222	217	207	220	237	225	223	234	224	-16
Overnattings- og serveringsvirksomhet	76	78	84	83	88	84	90	99	109	123	128	124	126	50
Informasjon og kommunikasjon	207	242	259	274	275	275	281	287	301	317	302	305	308	101
Finansiering og forsikring	32	34	33	32	28	29	31	35	37	37	44	49	43	11
Omsetning og drift av fast eiendom	317	292	276	297	334	341	360	374	369	368	371	433	452	135
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	547	616	613	620	652	716	750	764	761	765	770	774	787	240
Forretningsmessig tjenesteyting	222	256	230	224	259	258	271	299	279	299	292	299	308	86
Offentlig administrasjon og forsvar	35	34	30	28	27	27	28	29	28	27	28	23	22	-13
Undervisning	144	135	140	147	169	192	192	221	206	219	206	221	244	100
Helse- og sosialtjenester	384	425	453	445	480	499	536	542	566	581	586	560	579	195
Kultur, underholdning og fritid i alt	128	137	152	169	187	194	227	215	226	251	251	277	285	157
Personlig tjenesteyting	146	153	157	149	155	162	179	191	191	195	200	206	199	53
Lønnet arbeid i private husholdninger	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Internasjonale organer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uoppgitt	2	1	1	6	17	12	11	12	13	12	17	37	85	83

Kilde: SSB

Sysselsatte etter arbeidssted

Det er naturlig å se på sysselsettingstallene i kommunen også. Vi har hentet ut statistikk som er fordelt på bransje og sysselsatte etter arbeidssted. Denne viser at varehandel er den største næringen i antall sysselsatte. Etterfulgt av helse og sosialtjenester, bygge og anleggsvirksomhet og offentlig administrasjon. Sammenligner vi dette mot fordelingen av virksomheter er varehandel også her størst. Dermed er det godt samsvar både i forhold til antall virksomheter og sysselsatte i varehandelen. I 2009 var varehandel størst. Etterfulgt av helse- og sosialtjenester, undervisning og transport og lagring.

Alt i alt ser vi en økning i sysselsettingen, men det er ganske store endringer bransjevis. Industri, varehandel, transport og lagring og informasjon og kommunikasjon har en nedgang. Bygge- og anleggsvirksomhet har en oppgang. Vi har også lagt inn en sammenligning 2020 mot 2019 for å se hvordan sysselsettingen endrer seg (koronapandemien startet mars 2020. Når vi ser på 2019 mot 2020 er det en sysselsettingsnedgang på 924. Det er mange bransjer som har en ganske stor nedgang. Det er naturlig å tro at noe av dette skyldes koronapandemien.

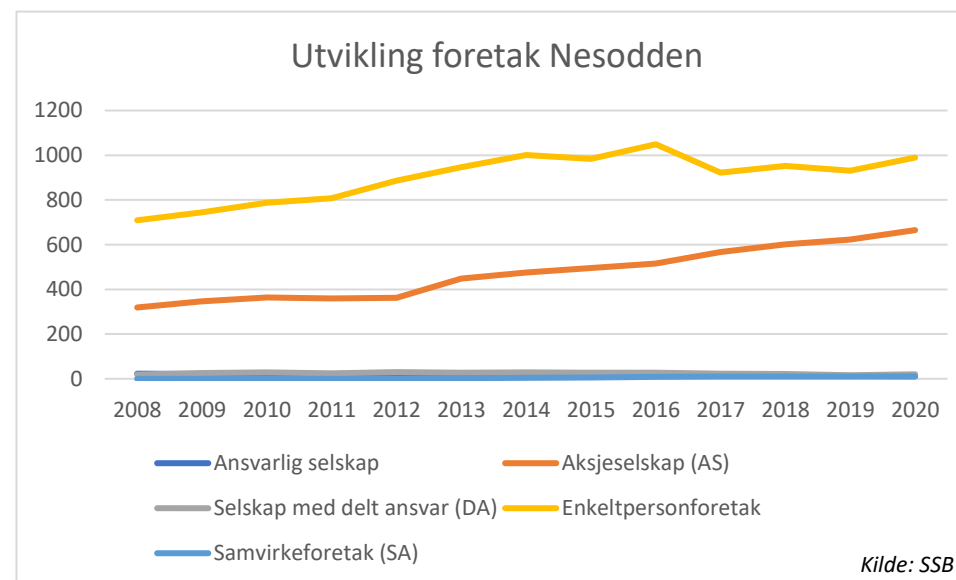
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2008 vs 2020	2019 vs 2020	Koronaeffekt?
00-99 Alle næringer	22701	22216	22554	22862	23329	23389	24182	24529	24641	24895	25040	24579	23655	954	-924	
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	149	147	131	103	121	112	113	120	120	124	107	110	115	-34	5	
05-09 Bergverksdrift og utvinning	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	
10-33 Industri	1179	1217	1251	1225	1141	1111	1456	1553	1567	1425	1297	768	802	-377	34	
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	31	35	36	37	37	38	41	45	61	83	144	148	167	136	19	
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1320	1271	1438	1549	1493	1576	1538	1544	1769	1670	1813	1889	1873	553	-16	
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	7144	6890	7166	7058	7327	7197	7291	7229	6843	7004	6963	7030	6726	-418	-304	
49-53 Transport og lagring	1433	1399	1314	1211	1328	1166	1322	1508	1465	1450	1450	1409	1050	-383	-359	
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	499	481	487	447	481	459	527	510	669	610	690	698	586	87	-112	
58-63 Informasjon og kommunikasjon	1305	1245	1028	1005	967	892	869	876	833	846	538	581	612	-693	31	
64-66 Finansiering og forsikring	181	195	194	186	178	190	201	194	132	133	125	111	84	-97	-27	
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	993	963	990	1058	1069	1144	1122	1077	1097	1161	1195	1204	1250	257	46	
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	1234	951	926	1168	1263	1366	1332	1253	1213	1343	1383	1333	1383	149	50	
84 Off. adm., forsvar, sosialforsikring	1062	1094	1121	1099	1198	1258	1272	1301	1354	1450	1502	1583	1846	784	263	
85 Undervisning	1507	1517	1552	1603	1552	1589	1655	1646	1685	1731	1714	1708	1592	85	-116	
86-88 Helse- og sosialtjenester	3723	3911	4010	4172	4210	4304	4480	4574	4665	4654	4935	4841	4452	729	-389	
90-99 Personlig tjenesteyting	826	779	771	804	823	837	837	847	946	981	979	986	953	127	-33	
00 Uoppgitt	115	121	139	137	141	150	126	252	222	227	205	180	0	-115	-180	

Kilde: SSB

3. Nesodden kommune

Utvikling i foretak – unntatt offentlig forvaltning og primærnæringene

Nesodden kommune har hatt en sterk vekst i antall registrerte foretak i kommunen fra 2008-2020 (vi har gjort et utvalg av de viktigste foretaksformene) Fra totalt 1070 i 2008 til 1696 i 2020. Det er enkeltpersonforetak og aksjeselskap som dominerer. Her ser vi at enkeltpersonforetak er den største selskapsformen både i 2008 og 2020 i motsetning til de andre kommunene der det har gått fra enkeltpersonforetak til aksjeselskap som er størst. Aksjeselskap har imidlertid relativt sett hatt sterkere vekst. Enkeltpersonforetak hadde en topp i 2016 og sammenlignet med 2020 er det en nedgang på 60 foretak. Vi ser en svak økning i samvirkeforetak, men ikke så sterk som i Nordre Follo.

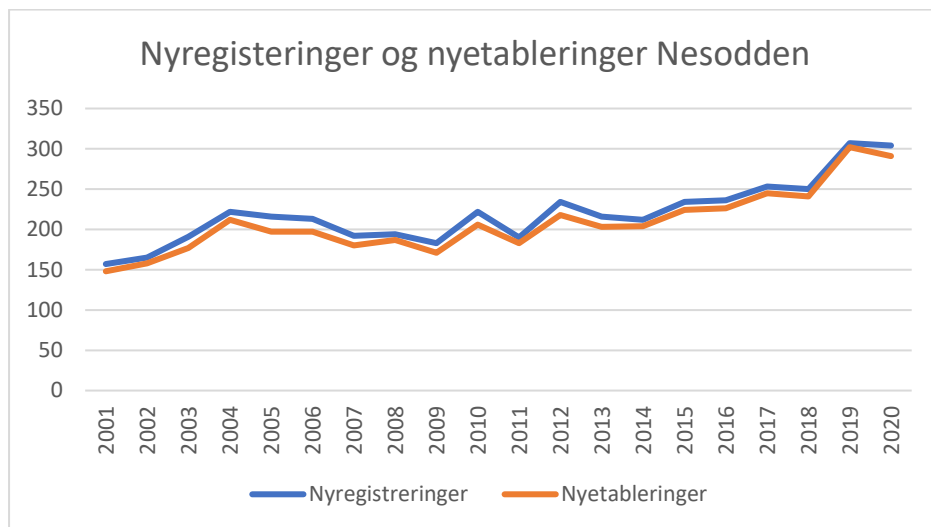

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ansvarlig selskap	23	21	20	21	25	23	25	22	18	16	15	13	11
Aksjeselskap (AS)	319	346	364	359	362	448	476	495	515	567	602	623	665
Selskap med delt ansvar (DA)	19	26	29	25	30	28	29	27	27	23	21	16	20
Enkeltpersonforetak	709	744	788	807	886	947	1001	983	1049	922	952	931	989
Samvirkeforetak (SA)	0	0	0	0	0	3	4	6	9	10	10	10	11
Sum	1070	1137	1201	1212	1303	1449	1535	1533	1618	1538	1600	1593	1696

Kilde: SSB

Nyregistrering og nyetableringer

Vi ser som i de andre kommunene en jevn vekst i antall nyregistreringer og nyetableringer

Kilde: SSB

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nyregistreringer	157	165	191	222	216	213	192	194	183	222	190	234	216	212	234	236	253	250	307	304
Nyetableringer	148	158	177	212	197	197	180	187	171	206	183	218	203	204	224	226	245	241	302	291

Kilde: SSB

Virksomheter etter næring

Ser vi på antall virksomheter etter næring er vitenskapelig og teknisk tjenesteyting størst (bedriftsrådgivning, regnskap, arkitekt, annonser/reklame etc). Etterfulgt av kultur og underholdning, bygg og anlegg og helse og sosialtjenester. Det er en økning i antall virksomheter, men liten nedgang i 2012 og 2017. Kultur og underholdning har tatt en vesentlig større plass i næringsstrukturen på Nesodden siden 2009 målt etter antall virksomheter. Faglig og vitenskapelig tjenesteyting har økt. Helse og sosialtjenester utgjør prosentvis en mindre andel av virksomhetene i 2021 enn i 2009.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Endring
Alle næringer	1309	1419	1475	1437	1554	1646	1721	1773	1762	1834	1858	1917	2050	741
Jordbruk, skogbruk og fiske	43	45	42	43	39	39	36	34	34	40	48	53	49	6
Bergverksdrift og utvinning	0	0	0	0	0	1	1	2	2	2	2	2	1	1
Industri	61	62	63	58	57	57	64	62	65	63	56	57	65	4
Kraftforsyning	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0
Vannforsyning, avløp og renovasjon	6	6	6	5	5	5	5	8	11	16	13	13	14	8
Bygge- og anleggsvirksomhet	179	183	179	181	190	199	206	206	189	201	204	227	229	50
Varehandel, reparasjon av motorvogner	146	152	160	155	157	162	171	174	159	156	154	157	162	16
Transport og lagring	56	55	53	46	49	58	50	50	50	46	43	45	41	-15
Overnattings- og serveringsvirksomhet	20	23	27	27	20	21	21	23	30	32	32	31	32	12
Informasjon og kommunikasjon	83	93	99	89	104	97	108	118	123	131	115	126	142	59
Finansiering og forsikring	7	5	7	5	7	6	7	6	9	6	6	6	18	11
Omsetning og drift av fast eiendom	56	57	59	58	69	66	73	74	70	75	74	67	65	9
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	207	249	263	252	286	308	320	326	323	360	385	383	405	198
Forretningsmessig tjenesteyting	52	71	70	64	81	96	94	102	97	99	96	91	98	46
Offentlig administrasjon og forsvar	14	17	15	11	10	11	10	10	10	10	10	10	10	-4
Undervisning	69	77	84	83	90	91	103	94	90	108	110	111	126	57
Helse- og sosialtjenester	164	155	159	166	173	195	207	203	201	208	206	218	226	62
Kultur, underholdning og fritid i alt	100	121	139	143	167	174	186	203	228	218	235	240	285	185
Personlig tjenesteyting	44	46	49	47	46	56	54	74	67	61	64	64	52	8
Lønnet arbeid i private husholdninger	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	-1
Internasjonale organer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uoppgitt	1	1	1	4	3	3	4	3	2	1	4	15	30	29

Kilde: SSB

Sysselsatte etter arbeidssted

Det er naturlig å se på sysselsettingstallene i kommunen også. Vi har hentet ut statistikk som er fordelt på bransje og sysselsatte etter arbeidssted. Denne viser at helse- og sosialtjenester er den største næringen i antall sysselsatte. Etterfulgt av undervisning, varehandel og bygge- og anleggsvirksomhet.

Sammenligner vi dette mot fordelingen av virksomheter, er faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting størst. En naturlig forklaring på

dette er at Sunnaas Sykehus sysselsetter mange, men Nesodden har også mange selvstendige som jobber i mindre foretak med få ansatte. Ellers er det en nedgang i sysselsatte i jordbruk, industri, varehandel og transport og lagring. Helse, undervisning, personlig tjenesteyting og bygg og anlegg har hatt en vekst. Sammenligner vi 2019 mot 2020 ser vi en nedgang i antall sysselsatte i overnatting og servering og en stor nedgang i uoppgitt. Vi vet ikke hva som ligger bak tallene i uoppgitt.

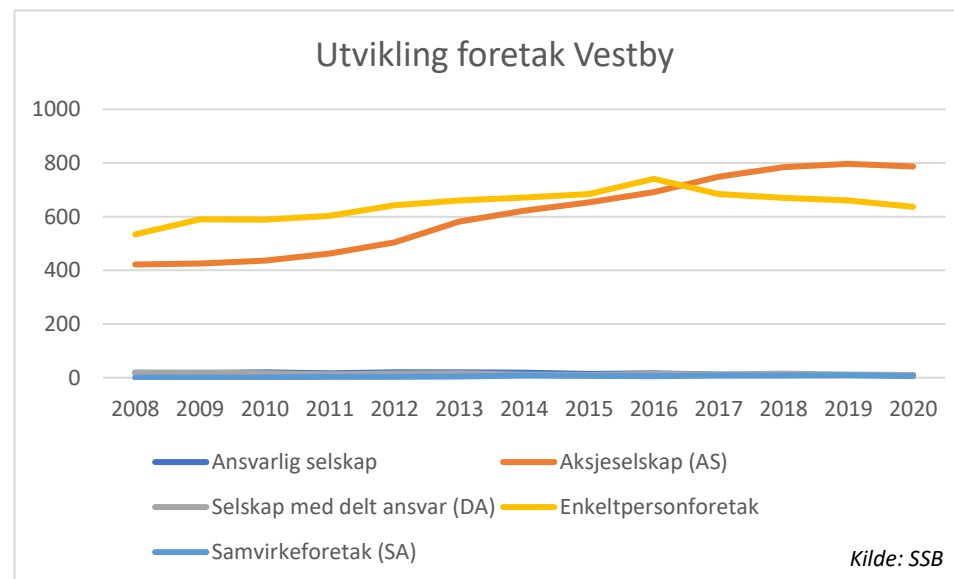
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2008 vs 2020	Koronaeffekt? 2019 vs 2020
00-99 Alle næringer	4315	4325	4199	4317	4418	4501	4709	4793	4839	4946	4955	5028	5147	832	119
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	93	94	93	79	80	69	73	72	70	58	67	72	76	-17	4
05-09 Bergverksdrift og utvinning	0	0	0	0	0	0	3	3	0	3	3	3	0	0	-3
10-33 Industri	149	134	116	74	74	71	72	65	75	60	56	54	54	-95	0
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	85	77	82	77	85	83	75	62	37	96	75	75	70	-15	-5
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	235	235	238	271	317	339	334	356	361	372	355	354	352	117	-2
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	522	477	458	460	493	496	512	490	481	447	480	471	507	-15	36
49-53 Transport og lagring	152	144	130	123	115	95	103	99	102	103	75	95	95	-57	0
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	80	70	113	115	105	108	117	109	111	99	111	149	136	56	-13
58-63 Informasjon og kommunikasjon	65	63	64	42	53	51	61	52	55	78	80	72	82	17	10
64-66 Finansiering og forsikring	6	6	6	6	6	0	3	0	3	3	0	3	6	0	3
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	221	233	255	267	286	303	286	300	277	264	250	264	284	63	20
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	142	147	136	178	167	178	195	126	148	137	148	139	132	-10	-7
84 Off. adm., forsvar, sosialforsikring	274	288	267	243	291	284	298	325	335	348	340	334	327	53	-7
85 Undervisning	549	548	584	572	560	580	575	588	589	618	629	654	684	135	30
86-88 Helse- og sosialtjenester	1512	1575	1393	1562	1482	1531	1672	1738	1771	1819	1888	1887	1934	422	47
90-99 Personlig tjenesteyting	187	190	202	204	239	254	264	276	299	325	289	291	317	130	26
00 Uoppgitt	43	44	62	44	65	59	66	132	125	116	109	111	0	-43	-111

Kilde: SSB

4. Vestby

Utvikling i foretak – unntatt offentlig forvaltning og primærnæringene

Vestby kommune har hatt en vekst i antall registrerte foretak i kommunen fra 2008-2016, men fra 2017 har det vært en nedgang i disse foretakene. Fra 1469 i 2016 til 1450 i 2020. Det er ingen stor nedgang, men likevel en utvikling å være oppmerksom på. Ser man nærmere på tallene er det størst endring fra 2019 til 2020. Dette kan ha sammenheng med koronapandemien. Det er enkeltpersonforetak og aksjeselskap som dominerer. Her ser vi at enkeltpersonforetak er den største selskapsformen i 2008. Aksjeselskap er størst i 2020. Vi legger samme forklaring til grunn på dette som tidligere. Vi ser også har at samvirkeforetak har hatt en positiv utvikling selv om det i denne oversikten er den minste selskapsformen.

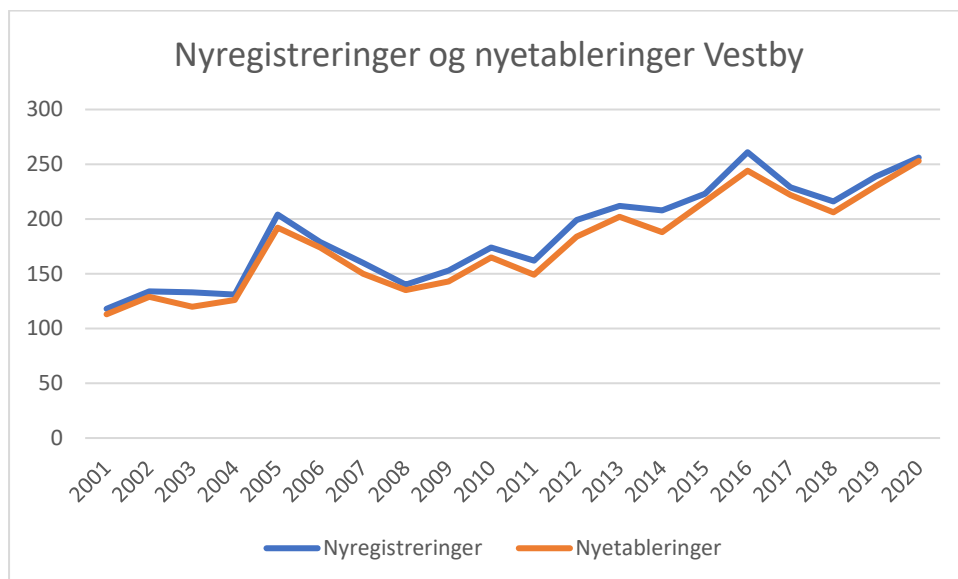

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ansvarlig selskap	19	18	20	16	20	20	19	14	16	11	10	10	10
Aksjeselskap (AS)	422	426	436	462	504	582	622	653	692	749	785	797	787
Selskap med delt ansvar (DA)	18	19	16	13	15	16	11	10	14	12	15	12	10
Enkeltpersonforetak	534	590	589	603	643	661	671	685	741	685	670	660	637
Samvirkeforetak (SA)	0	0	1	3	3	4	8	7	6	8	8	9	6
Sum	993	1053	1062	1097	1185	1283	1331	1369	1469	1465	1488	1488	1450

Kilde: SSB

Nyregistreringer og nyetableringer

Vi ser som i de andre kommunene en jevn vekst i antall nyregistreringer og nyetableringer

Kilde: SSB

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nyregistreringer	118	134	133	131	204	179	160	140	153	174	162	199	212	208	223	261	229	216	239	256
Nyetableringer	113	129	120	126	192	174	150	135	143	165	149	184	202	188	216	244	222	206	230	253

Kilde: SSB

Virksomheter etter næring

Ser vi på antall virksomheter etter næring er varehandel størst, etterfulgt av bygge og anleggsvirksomhet, faglig og teknisk tjenesteyting og deretter helse og sosialtjenester. Fra 2009 til 2021 er det en økning på 750 virksomheter. Det er en sterk økning i varehandel, faglig og teknisk tjenesteyting, helse og sosialtjenester og bygg og anlegg. Jordbruk har en liten nedgang.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Endring
Alle næringer	1339	1394	1462	1499	1628	1733	1805	1889	1924	1998	2000	1995	2089	750
Jordbruk, skogbruk og fiske	159	153	149	154	161	169	175	164	161	166	155	150	150	-9
Bergverksdrift og utvinning	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	4	3	0
Industri	64	67	65	60	67	70	67	61	65	71	70	72	75	11
Kraftforsyning	2	2	2	2	4	1	1	1	1	2	1	1	1	-1
Vannforsyning, avløp og renovasjon	4	5	4	4	5	4	8	7	6	6	10	7	4	0
Bygge- og anleggsvirksomhet	191	209	205	195	209	224	246	260	264	287	276	259	270	79
Varehandel, reparasjon av motorvogner	223	241	253	259	270	298	315	341	341	348	352	349	357	134
Transport og lagring	66	61	59	63	68	69	71	78	77	79	75	76	85	19
Overnattings- og serveringsvirksomhet	28	27	30	33	38	39	44	40	39	47	49	50	54	26
Informasjon og kommunikasjon	56	63	69	69	66	73	77	82	82	78	76	82	87	31
Finansiering og forsikring	9	7	7	4	5	7	7	7	13	14	9	9	10	1
Omsetning og drift av fast eiendom	94	103	115	119	126	138	143	156	176	184	186	155	161	67
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	136	150	157	169	183	200	209	227	216	217	231	251	255	119
Forretningsmessig tjenesteyting	50	54	71	76	96	91	92	99	101	100	103	106	107	57
Offentlig administrasjon og forsvar	7	8	7	7	7	6	6	6	6	7	7	6	6	-1
Undervisning	45	45	53	58	66	74	65	69	61	64	61	58	69	24
Helse- og sosialtjenester	108	103	117	122	134	140	140	151	162	171	174	176	193	85
Kultur, underholdning og fritid i alt	55	51	56	58	75	76	78	74	80	86	84	96	99	44
Personlig tjenesteyting	39	42	40	43	43	51	56	60	69	64	71	74	75	36
Lønnet arbeid i private husholdninger	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Internasjonale organer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uoppgitt	0	0	0	1	2	1	2	3	1	4	7	13	27	27

Kilde: SSB

Sysselsatte etter arbeidssted

Tabellen under viser sysselsatte per arbeidssted. Vestby har også hatt en vekst i antall sysselsatte. Varehandel er den dominerende næringen, etterfulgt av helse- og sosialtjenester. Deretter kommer transport og lagring og undervisning. Varehandel og helsetjenester var også størst i

2008, med undervisning og bygge- og anleggsvirksomhet etter disse. Vi ser en stor nedgang i antall sysselsatte innenfor jordbruk, skogbruk og fiske fra 2008 til 2020. Det er videre en kraftig økning i varehandel og transport og lagring, samt helsetjenester.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2008 vs 2020	Koronaeffekt? 2019 vs 2020
00-99 Alle næringer	5404	5600	5927	6188	6269	6785	6992	7061	7648	7799	7868	7838	8352	2948	514
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	173	159	148	144	114	113	117	113	124	105	107	103	79	-94	-24
05-09 Bergverksdrift og utvinning	3	3	6	6	3	3	53	48	33	31	23	30		-3	-30
10-33 Industri	216	178	215	222	238	268	204	194	198	273	300	295	335	119	40
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	9	17	17	12	17	17	16	20	23	23	28	31	33	24	2
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	457	427	470	464	489	490	488	542	704	552	613	551	546	89	-5
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	1710	1842	1969	2028	2016	2317	2448	2406	2628	2721	2683	2554	2621	911	67
49-53 Transport og lagring	324	308	321	380	365	414	425	493	520	493	456	525	892	568	367
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	172	205	224	278	279	318	309	355	316	366	367	358	394	222	36
58-63 Informasjon og kommunikasjon	89	92	105	91	105	136	155	101	120	163	171	151	154	65	3
64-66 Finansiering og forsikring	22	21	19	14	19	12	14	16	13	14	16	17	15	-7	-2
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	301	295	285	351	358	318	341	318	324	322	360	357	340	39	-17
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	154	148	140	182	160	152	195	198	306	311	340	327	353	199	26
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	201	220	220	227	230	242	247	247	254	254	241	249	233	32	-16
85 Undervisning	524	548	565	551	582	584	593	574	589	623	618	639	664	140	25
86-88 Helse- og sosialtjenester	880	980	1043	1052	1105	1202	1166	1177	1249	1294	1294	1330	1376	496	46
90-99 Personlig tjenesteyting	125	126	141	152	153	165	175	170	161	176	180	254	224	99	-30
00 Uoppgitt	44	31	39	34	36	34	46	89	86	78	71	67		-44	-67

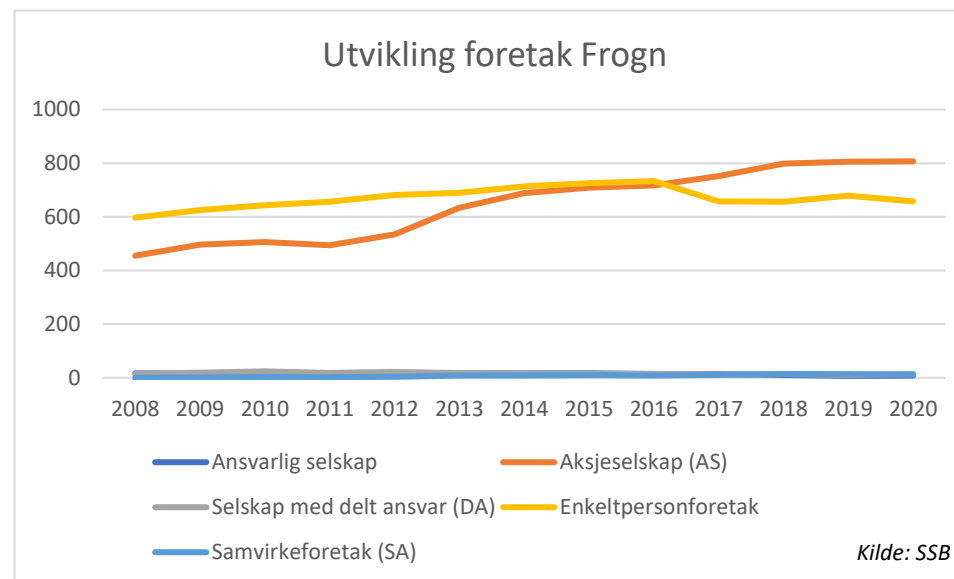
Kilde: SSB

5. Frogn kommune

Utvikling i foretak – unntatt offentlig forvaltning og primærnæringene

Frogn kommune har hatt en sterk vekst i antall registrerte foretak i kommunen fra 2008-2020 (vi har gjort et utvalg av de viktigste foretaksformene). Vi ser den samme trenden her som i de andre kommunene.

Enkeltpersonforetak var den største foretaksformen før. Nå er det aksjeselskap som er størst. Fra 2012 til 2013 økte antall AS med 99 foretak. Det er en sterk økning og en ganske klar indikasjon på kravet til lavere aksjekapital fra 2012 kan ha hatt innvirkning. Vi ser også samme trend i Frogn med at samvirkeforetak har hatt jevn vekst selv om dette er en liten selskapsform.

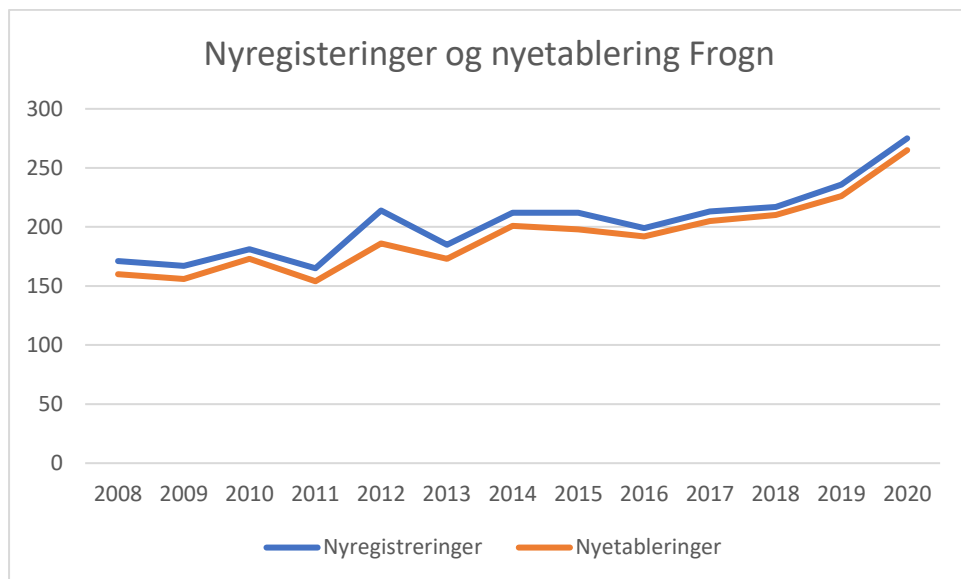

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ansvarlig selskap	17	16	18	18	19	17	17	17	15	14	11	7	8
Aksjeselskap (AS)	455	496	506	494	535	634	688	709	717	752	798	806	807
Selskap med delt ansvar (DA)	14	19	24	18	22	18	16	14	14	13	14	10	15
Enkeltpersonforetak	597	625	643	656	681	690	713	726	733	658	656	679	658
Samvirkeforetak (SA)	0	1	3	2	4	8	9	10	9	11	14	14	12
Sum	1083	1157	1194	1188	1261	1367	1443	1476	1488	1448	1493	1516	1500

Kilde: SSB

Nyregistreringer og nyetableringer

Ser vi på tallene for nyregistreringer og nyetableringer i Frogn ser vi også her en positiv utvikling. Fra 2019 til 2020 har man hatt en særlig sterk vekst. Dette er et tegn på at koronapandemien ikke har hatt negativ innvirkning på viljen til å etablere ny virksomhet. Tilsvarende funn har vi på nasjonalt nivå. Vi har gjort de samme funnene gjennom Etablerertjenesten som Norges Vel drifter på Øvre Romerike.

Kilde: SSB

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nyregistreringer	171	167	181	165	214	185	212	212	199	213	217	236	275
Nyetableringer	160	156	173	154	186	173	201	198	192	205	210	226	265

Kilde: SSB

Virksomheter etter næring

Frogn har også hatt en vekst i antall virksomheter. Faglig og teknisk tjenesteyting er størst i antall virksomheter. Deretter følger varehandel, bygge- og anleggsvirksomhet og helse- og sosialtjenester. I 2009 var varehandel størst etterfulgt av bygg og anlegg.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Endring
Alle næringer	1351	1451	1459	1436	1552	1608	1740	1774	1743	1786	1821	1834	1944	593
Jordbruk, skogbruk og fiske	79	75	75	74	70	70	79	82	74	71	73	70	71	-8
Bergverksdrift og utvinning	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	2	1	1
Industri	64	66	62	55	59	68	60	55	59	68	66	62	68	4
Kraftforsyning	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vannforsyning, avløp og renovasjon	2	5	8	6	4	7	11	9	9	12	12	14	13	11
Bygge- og anleggsvirksomhet	168	173	162	155	170	191	215	210	202	206	206	225	235	67
Varehandel, reparasjon av motorvogner	248	254	251	247	262	266	287	299	288	289	285	282	284	36
Transport og lagring	57	56	57	58	56	51	53	60	57	54	56	58	58	1
Overnattings- og serveringsvirksomhet	28	25	26	29	29	26	31	32	33	36	38	39	38	10
Informasjon og kommunikasjon	70	81	93	87	82	84	93	100	97	100	97	87	96	26
Finansiering og forsikring	15	16	14	8	14	15	15	18	14	15	14	17	19	4
Omsetning og drift av fast eiendom	85	94	94	98	119	122	129	138	133	138	137	136	155	70
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	188	230	224	215	242	258	277	280	272	296	322	321	329	141
Forretningsmessig tjenesteyting	72	84	85	82	95	95	90	96	95	96	96	96	100	28
Offentlig administrasjon og forsvar, trygdeord	9	8	8	8	6	6	6	6	6	6	6	6	7	-2
Undervisning	45	48	50	52	56	56	78	68	67	73	80	80	89	44
Helse- og sosialtjenester	120	126	138	150	164	168	169	171	173	170	170	166	176	56
Kultur, underholdning og fritid i alt	58	61	61	50	63	68	74	85	95	80	90	92	100	42
Personlig tjenesteyting	41	45	47	54	54	51	64	63	65	68	67	65	70	29
Lønnet arbeid i private husholdninger	1	2	2	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	-1
Internasjonale organer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uoppgitt	1	1	1	7	6	6	9	2	2	6	4	16	35	34

Kilde: SSB

Sysselsatte etter arbeidssted

Vestby har ikke hatt så sterk sysselsettingsvekst som de andre kommunene. Ser vi på varehandel har den hatt en nedgang i antall sysselsatte med 140 selv om det har vært en økning i antall virksomheter. Det har også vært en nedgang i overnatting og servering, helse- og sosialtjenester og informasjon og kommunikasjon. Bygge og anleggsvirksomhet har økt med 118 foretak.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2008 vs 2020	Koronaeffekt? 2019 vs 2020
00-99 Alle næringer	4365	4341	4157	4166	4390	4410	4553	4539	4643	4577	4606	4535	4474	109	-61
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	93	100	100	62	64	62	66	67	83	91	80	74	76	-17	2
05-09 Bergverksdrift og utvinning	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3	0	0	-3
10-33 Industri	105	113	88	85	77	88	89	98	75	87	84	88	96	-9	8
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	9	6	9	8	10	9	8	8	8	13	15	19	19	10	0
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	332	286	286	286	291	310	334	351	374	380	404	428	450	118	22
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	952	879	854	875	881	895	877	812	827	789	822	759	812	-140	53
49-53 Transport og lagring	164	177	195	175	227	221	222	198	203	205	221	212	212	48	0
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	198	201	222	204	168	174	176	162	166	163	155	172	153	-45	-19
58-63 Informasjon og kommunikasjon	94	84	83	90	83	83	92	86	81	83	73	74	72	-22	-2
64-66 Finansiering og forsikring	25	23	23	20	19	22	23	23	15	13	11	10	10	-15	0
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	307	306	289	308	345	351	364	347	367	362	392	368	388	81	20
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	57	58	63	112	126	113	151	172	215	157	156	143	101	44	-42
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	281	333	285	284	310	303	318	284	294	308	341	281	279	-2	-2
85 Undervisning	436	453	417	450	437	449	456	472	473	489	481	483	470	34	-13
86-88 Helse- og sosialtjenester	1048	1058	993	998	1135	1093	1127	1150	1125	1119	1043	1048	990	-58	-58
90-99 Personlig tjenesteyting	218	211	194	159	164	179	191	189	228	218	222	277	266	48	-11
00 Uoppgitt	46	43	56	50	53	58	59	120	109	100	103	96	80	34	-16

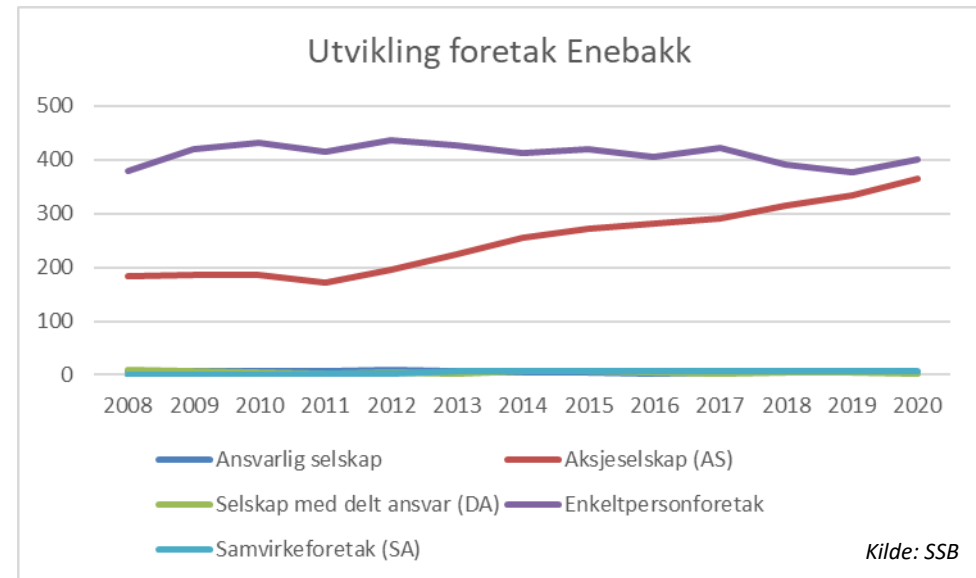
Kilde: SSB

6. Enebakk kommune

Utvikling i foretak – unntatt offentlig forvaltning og primærnæringene

Enebakk kommune har hatt en vekst i antall registrerte foretak i kommunen fra 2008-2020 (vi har gjort et utvalg av de viktigste foretaksformene) Fra totalt 580 i 2008 til 778 i 2020. Det er enkeltpersonforetak og aksjeselskap som dominerer.

Her ser vi at enkeltpersonforetak er den største selskapsformen både i 2008 og 2020 i motsetning til de andre kommunene bortsett fra Nesodden der det har gått fra enkeltpersonforetak til aksjeselskap som er størst. Vi ser imidlertid at aksjeselskap har hatt en relativt sterkere vekst enn enkeltpersonforetak.

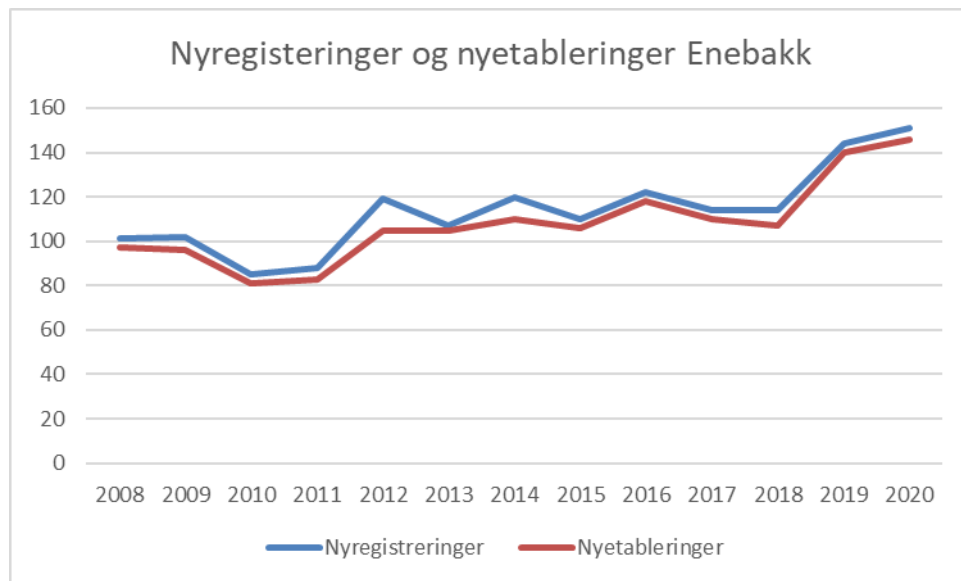

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ansvarlig selskap	8	8	7	7	10	6	4	4	3	4	4	4	4
Aksjeselskap (AS)	184	186	187	172	196	225	256	273	282	292	314	335	364
Selskap med delt ansvar (DA)	9	8	4	3	4	3	6	6	5	3	4	4	3
Enkeltpersonforetak	379	419	431	416	436	426	413	419	405	422	392	378	401
Samvirkeforetak (SA)	0	0	1	3	3	6	6	8	8	7	6	6	6
Sum	580	621	630	601	649	666	685	710	703	728	720	727	778

Kilde: SSB

Nyregistreringer og nyetableringer

Enebakk har som de andre kommunene hatt en økning i nyregistreringer og nyetableringer med en sterk vekst fra 2019.

Kilde: SSB

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nyregistreringer	101	102	85	88	119	107	120	110	122	114	114	144	151
Nyetableringer	97	96	81	83	105	105	110	106	118	110	107	140	146

Kilde: SSB

Virksomheter etter næring

Enebakk har hatt en vekst i antall foretak fra 810 i 2009 til 1111 i 2021. Bygge- og anleggsvirksomhet er størst. Vi ser også en sterk vekst i antall foretak her. Pluss 80 fra 2009 til 2021. Etter bygg og anlegg følger varehandel, jordbruk, skogbruk og fiske og faglig og teknisk tjenesteyting.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Endring
Alle næringer	810	868	864	847	905	916	966	964	984	989	991	1057	1111	301
Jordbruk, skogbruk og fiske	128	126	124	123	119	125	122	119	122	119	117	118	126	-2
Bergverksdrift og utvinning	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	0
Industri	19	20	19	18	22	24	30	31	31	30	33	29	31	12
Kraftforsyning	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0
Vannforsyning, avløp og renovasjon	4	5	3	3	3	3	4	4	5	5	4	5	7	3
Bygge- og anleggsvirksomhet	173	191	196	186	210	207	221	219	221	222	228	251	253	80
Varehandel, reparasjon av motorvogner	109	116	103	103	107	111	125	117	120	121	123	123	131	22
Transport og lagring	81	84	81	76	84	79	78	76	78	74	74	86	84	3
Overnattings- og serveringsvirksomhet	6	6	5	6	6	7	10	11	14	19	15	14	11	5
Informasjon og kommunikasjon	26	32	33	26	21	22	24	29	30	30	34	36	33	7
Finansiering og forsikring	3	1	0	0	1	2	1	2	1	1	2	2	2	-1
Omsetning og drift av fast eiendom	43	42	38	41	46	46	52	50	47	47	48	50	50	7
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	55	64	70	76	80	80	78	82	81	87	86	89	98	43
Forretningsmessig tjenesteyting	33	37	45	51	51	51	52	53	49	53	55	67	74	41
Offentlig administrasjon og forsvar, trygdeord	9	9	9	7	6	5	5	5	5	5	5	5	5	-4
Undervisning	21	25	28	24	21	21	27	35	34	36	35	35	44	23
Helse- og sosialtjenester	58	64	59	58	60	65	69	64	68	71	67	68	71	13
Kultur, underholdning og fritid i alt	21	23	26	27	33	33	36	35	40	36	32	38	47	26
Personlig tjenesteyting	17	19	22	19	30	31	28	27	32	28	28	35	36	19
Lønnet arbeid i private husholdninger	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Internasjonale organer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uoppgitt	0	0	0	0	1	1	1	1	2	1	1	2	4	4

Kilde: SSB

Sysselsatte etter arbeidssted

Enebakk har som de andre kommunene hatt vekst i antall sysselsatte. Helse- og sosialtjenester sysselsetter flest. Etterfulgt av bygge- og anleggsvirksomhet, transport og lagring og varehandel. Ser vi på 2008 sammenlignet med 2020 ser vi en nedgang i jordbruk, bergverksdrift, varehandel og offentlig administrasjon. Bygg- og anlegg har økt med 118 og forretningsmessig tjenesteyting har økt med 161. Ser vi videre på en eventuell koronaeffekt ser vi at sysselsettingen totalt har gått ned med 46. Transport og lagring har en særlig stor nedgang. Forretningsmessig tjenesteyting og offentlig administrasjon går også en del ned. Det kan virke som om Enebakk har blitt rammet noe hardere av pandemien enn de andre kommunene.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2008 vs 2020	Koronaeffekt? 2019 vs 2020
00-99 Alle næringer	2586	2504	2453	2558	2727	2734	2852	2882	2950	2823	2807	3026	2980	394	-46
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	90	100	97	61	68	68	72	70	78	71	68	78	74	-16	-4
05-09 Bergverksdrift og utvinning	12	12	0	3	0	0	0	3	0	3	3	0		-12	0
10-33 Industri	25	22	15	24	41	52	57	37	36	34	40	63	53	28	-10
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	7	12	11	14	13	17	64	94	182	16	13	16	18	11	2
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	357	349	303	368	413	422	444	489	459	402	431	457	475	118	18
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	411	380	368	407	395	364	381	299	317	308	335	342	351	-60	9
49-53 Transport og lagring	340	268	287	273	375	379	408	365	393	405	367	482	434	94	-48
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	11	11	6	9	6	6	8	10	19	12	15	20	24	13	4
58-63 Informasjon og kommunikasjon	19	18	14	16	13	13	17	19	19	15	13	17	19	0	2
64-66 Finansiering og forsikring	6	0	0	0	3	0	0	3	0	0	0	0		-6	0
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	61	56	60	59	68	65	74	67	66	62	63	64	76	15	12
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	134	121	131	109	152	143	153	164	174	255	281	321	295	161	-26
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	154	167	137	180	117	124	121	121	115	126	137	136	116	-38	-20
85 Undervisning	208	213	229	228	256	261	248	288	276	278	265	242	254	46	12
86-88 Helse- og sosialtjenester	560	596	592	611	613	624	588	598	603	592	580	591	576	16	-15
90-99 Personlig tjenesteyting	169	157	176	172	174	177	193	201	169	202	169	164	176	7	12
00 Uoppgitt	22	22	27	24	20	19	24	54	44	42	27	33	39	17	6

Kilde: SSB